

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO JA KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

ETELÄ-POHJANMAAN RAKENNERAHASTOTOIMINNAN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

31.3.2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
REGIONAL COUNCIL OF SOUTH OSTROBOTHNIA

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

MDI

Aluekehittämisen konsulttitoimisto

TK-EVAL

Benjamin Heikkinen, MDI • Juho Nyman, MDI • Jere Talvitie, MDI • Tommi Ranta, MDI •
Keimo Sillanpää, TK-Eval • Tommi Ålander, TK-Eval

Julkaisu B:91
ISBN 978-951-766-389-2 (nide)
ISBN 978-951-766-390-8 (verkkojulkaisu)
ISSN 1239-0607

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
1 TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	4
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA RAKENNERAHASTOTOIMINTA ETELÄ-POHJANMAALLA 2014-2020	7
2.1 Toimintaympäristö Etelä-Pohjanmaalla	7
2.2 Rakennerahastotoiminta Etelä-Pohjanmaalla	12
3 RAKENNERAHASTOTOIMINNAN OSUUVUUS ALUEELLISIIN KEHITTÄMISTARPEISIIN SEKÄ TOTEUTUKSEN TOIMIVUUS	19
3.1 Osuvuus alueellisiin kehittämistarpeisiin	19
3.2 Rakennerahastotoiminnan toteutuksen toimivuus yleisesti	23
3.2.1 Toimijoiden välinen yhteistyö	27
3.2.2 Toteutusta edistäneitä tekijöitä ja pullonkauloja	28
3.3 Maakunnan yhteistyöryhmän toiminta	29
4 RAKENNERAHASTOTOIMINNAN TULOKSET JA VAIKUTUKSET SEKÄ LISÄARVO SUHTEESSA MAAKUNTAOHJELMAN PAINOPISTEISIIN	32
4.1 Tulokset ja vaikutukset suhteessa maakuntaohjelman painopisteisiin	32
4.2 Tulokset ja vaikutukset indikaattoritiedon valossa	34
4.3 Rakennerahastotoiminnan lisäarvo alueellisten kehittämistarpeiden edistämisen näkökulmasta	39
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET	41
5.1 Johtopäätökset	41
5.2 Hanketoiminnan arviointimalliehdotus	43
5.3 Kehittämissuosituksien	46
6 LIITTEET	48
6.1 LIITE 1. Kyselyiden vastaajien taustatiedot	48
6.2 LIITE 2. Kyselyiden kuvia	51
6.3 LIITE 3. Hanketoiminnan vaikuttavuuden arviointimallin idea	54

Tiivistelmä

Tämän työn toimeksiantona oli toteuttaa Etelä-Pohjanmaan liiton, Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Business Finlandin kautta rahoitettujen Etelä-Pohjanmaalla toteutettujen rakennerahastohankkeiden vaikuttavuuden arviointi. Työn taustalla oli tarve ymmärtää syvällisemmin ohjelmakaudella 2014-2020 toteutetun rakennerahastotoiminnan vaikutuksia suhteessa maakunnallisiin tavoitteisiin sekä alueellisten toimijoiden kehittämistarpeisiin. Arvioinnin tarkastelunäkökulmia olivat toiminnan osuvuus, toteutuksen toimivuus, toiminnan onnistuneisuus alueellisten kehittämistavoitteiden tukemisessa sekä toiminnan merkitys ja lisäarvo alueelliselle kehittämiselle. Arvioinnissa tuotettiin myös kehittämissuosituksia tulevaa ohjelmakautta silmällä pitäen. Lisäksi tuotettiin ehdotus ennakoivan vaikuttavuusarvioinnin mallista, jolla hankekokonaisuuksien vaikuttavuutta voitaisiin arvioida ja toimintaa ohjata.

Nykyisellä ohjelmakaudella rakennerahasto-ohjelma on mahdollistanut hyvin Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman tavoitealueiden edistämisen erityisesti elinkeinojen sekä osaamisen kehittämisen tukemisessa. Lisäksi ohjelman riittävän laavat temaattiset painotukset ovat mahdollistaneet hyvin eteläpohjalaisten organisaatioiden omista lähtökohdista toteutettua kehittämistoimintaa.

Hallinnoinnin näkökulmasta rakennerahastotoiminnan toteutus on ollut pääosin sujuvaa. Rahoittajien ja hanketoteuttajien välillä käydään maakunnassa tiivistä vuoropuhelua kehittävässä hengessä. Nykyisessä hallintomallissa on keskeistä säilyttää päätöksenteossa myös jatkossa riittävä paikallisuus, jotta varmistetaan paikallisten viranomaisten aluetuntemuksen hyödyntäminen toiminnan toteutuksessa. Hankkeiden toteuttamista edistävinä tekijöinä nähdään maakunnassa kohderyhmien ja sidosryhmien hyvä tuntemus, yhteinen tahtotila hankkeiden teemojen edistämisessä, osaavat projektipäälliköt ja henkilöstö sekä toimivat yhteistyökäytännöt hankkeiden toteuttajakonsortioissa. Myös Maakunnan yhteistyöryhmän ja sen sihteeristön toiminta on pääosin tukenut hyvin rakennerahastotoiminnan suuntaamista ja toteuttamista. Toiminnan haasteet liittyivät mm. yksittäisiin yhteistyökäytänteisiin ja kohderyhmien kanssa käytävään vuorovaikutukseen sekä toteuttajatahojen ja kohderyhmien aikatauluihin ja henkilöstöresursointiin.

Suhteessa maakuntaohjelman painopisteisiin rakennerahastotoiminnan tulokset ja vaikutukset näkyvät selkeimmin elinkeino- ja osaamisteemoissa ja erityisesti maakuntaohjelman toimintalinjalla 1 Uudistumiskykyinen elinkeinoelämä. Hanketoiminnalla on saatu maakunnan kehittämisen painopisteisiin vaikutuksia ja lisäarvoa, joka näkyy mm. tutkimus- ja innovaatioteemojen edistymisessä, kärkialojen elinkeinotoiminnan vahvistumisessa, ESR-kehittämistyön toteutumisessa ja vaikutuksissa sekä yritysten toiminnan kehittämisessä laadukkaammin. Rajallisista resursseista huolimatta rakennerahastovarot ovat hyvin keskeinen alueelle lisäarvoa luova tekijä. Tehdystä kehittämisestä suuri osa jäisi toteutumatta ilman rahoitusta.

Tulevaisuudessa keskeisinä panostusalueina rakennerahastotoiminnassa nousevat alueen elinkeinoelämän ja innovaatiotoiminnan kehittäminen sekä mm. alueen koulutustason korottaminen ja osaamisen päivittäminen nopeasti muuttuviin työvoiman osaamistarpeisiin. Myös väestön ikääntyminen ja ennustettu väestömäärän lasku, osaavan työvoiman saatavuus sekä toisaalta työttömänä olevien erityisryhmien tarpeet ja kohtaanto-ongelman ratkaiseminen ovat tärkeitä teemoja. Lisäksi ympäristövastuullisuus ja ilmastonmuutos sekä energiatehokkuuden kehittäminen ovat keskeisiä teemoja jatkossa.

Tulevalla ohjelmakaudella hankkeiden fokusta voitaisiin suunnata järjestelmällisemmin hankekokonaisuuksina tärkeimpiin maakunnallisen kehittämisen kärkiin ja koota alueellisia voimavaroja ja eri rahoitusta vielä samansuuntaisemmin hankekokonaisuuksien taakse. Myös maakunnan viranomaisten ja hanketoimijoiden yhteistyön edellytysten säilyttäminen tulee varmistaa ja edistää laaja-alaisemman toteuttajien välisen yhteistyön kehittymistä. Lisäksi toiminnan seuranta ja vaikuttavuuden arviointia on syytä kehittää edelleen huomioiden mm. työssä tuotettu arviointimalliehdotus.

1 Työn tausta ja tavoitteet

Nykyisen ohjelmakauden aikana Suomessa on toteutettu valtakunnallista Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelmaa, jonka tavoitteet pohjautuvat Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin. Ohjelman rahoitusta kohdentuu kaikkiin Manner-Suomen maakuntiin. Alueellisen osuvuuden takaamiseksi ohjelman painotuksia ohjataan maakunnissa maakuntastrategialla ja maakuntaohjelmalla sekä älykkään erikoistumisen strategialla. Rakennerahastotoiminnalla tuetaan osaltaan maakuntaohjelmien toteutusta samalla, kun sillä edistetään kansallisen tason ohjelman mukaisia tavoitteita.

Etelä-Pohjanmaan vuodelle 2040 ulottuvan maakuntasuunnitelman tavoitealueina ovat uudistumiskykyinen elinkeinoelämä, tulevaisuuden osaamistarpeet, hyvinvoivat ihmiset ja yhteisöt sekä eheä alue-alue ja ympäristö. Näiden teemojen alle on määritelty myös vuosien 2014-2017 sekä 2018-2021 Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelmien toimenpiteet. Etelä-Pohjanmaalla älykkään erikoistumisen strategiassa painopistealueina ovat kestävä ruokajärjestelmät ja biotalouden uudet ratkaisut, älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät sekä uudistuva palvelu- ja elämys tuotanto.

Arviointityön tavoitteena on ollut tuottaa Etelä-Pohjanmaan liiton, Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Business Finlandin kautta rahoitettujen Etelä-Pohjanmaalla toteutettujen rakennerahastohankkeiden vaikuttavuuden arviointi. Työn toteuttamisen taustalla on ollut tarve ymmärtää syvällisemmin ohjelmakaudella toteutetun rakennerahastotoiminnan vaikutuksia erityisesti suhteessa maakunnallisiin tavoitteisiin sekä alueellisten toimijoiden tarpeiden näkökulmasta. Asiaa on tarkasteltu erityisesti laajempien hankekokonaisuuksien aikaansaamien vaikutusten näkökulmasta. Näitä hankekokonaisuuksia on ollut kolme kappaletta: 1) EAKR - yleiset toimintaympäristön kehittämishankkeet (Etelä-Pohjanmaan liiton rahoittamat toimintaympäristön kehittämishankkeet), 2) EAKR - yritysten toteuttamat hankkeet (kaikki yritysten toteuttamat hanketyypit) sekä 3) ESR-hankkeet.

Työtä on pyritty tekemään myös kehittävän arvioinnin näkökulman mukaisesti, jossa keskeinen näkökulma on ollut, miten toimintaa ja sen arviointia tulisi kehittää toiminnan tavoitteisiin nähden. Työssä on pyritty tuottamaan tietoa, miten rakennerahastotoimintaa tulisi kehittää tulevaa ohjelmakautta silmällä pitäen.

Työtä ohjaavat tarkemmat arviointikysymykset on esitetty ohessa neljään pääteeman liittyen:

Rahoituksen osuvuus alueellisten kehittämistarpeiden edistämisen näkökulmasta

- Ovatko rakennerahasto-ohjelman sisällöt olleet tarpeeseen osuvia ja mihin suuntaan niitä tulisi kehittää (hanketoimijoiden, pl. yritykset ja rahoittajien kokemukset)?
- Miten rakennerahasto-ohjelman sisältöjen kautta on voitu tukea Etelä-Pohjanmaan kehittämisen kärkiä?

Rakennerahastorahoituksen toteutuksen toimivuus

- Miten asiakkaiden ja viranomaisten välisen yhteistyön koetaan sujuneen ja minkälaisia odotuksia yhteistyölle on jatkossa?
- Kehittämishankkeissa (pl. yritystuet) on käytössä hakujaksot. Minkälaiset menettelyt hakujen toteuttamisessa palvelisivat parhaiten vaikuttavien hankekokonaisuuksien aikaansaamista (hanketoimijoiden näkökulma)?
- Miten onnistunutta Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) toiminta on ollut sen roolin ja toiminnan näkökulmasta?

Rahoitettavan hanketoiminnan merkitys ja lisäarvo alueellisten kehittämistarpeiden edistämisen näkökulmasta

- Minkäläinen merkitys alueellisilla kehittämis- ja yrityshankkeilla on ollut maakuntaohjelman neljään toimintalinjaan kirjattujen tavoitteiden ja painopisteiden eteenpäin viemisessä? Huomiota kiinnitetään erityisesti laajempiin hankekokonaisuuksiin yksittäisten hankkeiden sijaan.
- Minkäläinen merkitys rakennerahastorahoituksella on ollut hanketoimijoiden ja yritysten oman strategisen kehittämisen edesauttamisessa?
- Minkälaisia tuloksia hankekokonaisuuksissa on saavutettu suhteessa maakunnan kehittämiskärräkiin?
- Minkälaisia vaikutuksia toiminnasta on jo syntynyt ja voidaan odottaa seuraavan pidemmällä aikavälillä alueellisiin painopistealueisiin liittyen?
- Minkälaiset tekijät/hyvät käytännöt ovat edistäneet toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta?
- Miten tulokset ja vaikutukset ovat tukeneet maakuntaohjelman (2014-2017 ja 2018-2021) toteutumista?

Kehittämistarpeet

- Minkälaisella vaikuttavuuden arviointimallilla tulevan ohjelmakauden rahoitettavaa toimintaa tulisi arvioida ja tarkastella?
- Minkälaisia sisältötarpeita tulevaa ohjelmakautta ajatellen rahoitettavalle toiminnalle on nostettavissa?
- Miten MYR:n roolia tulisi kehittää? (huomioiden MYR:n toiminnassa mukana olevien tahojen näkemykset)
- Miten rakennerahastotoiminnan osuvuutta, toimivuutta sekä tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta tulisi yleisesti tulevalle ohjelmakaudella kehittää?

Arvioinnin tulosten pohjalta laadittiin tulevalle ohjelmakaudelle ehdotelma vaikuttavuuden arviointimallista, jonka avulla hankehakujen kautta voitaisiin löytää entistä vaikuttavampia hankkeita sekä suunnata toimintaa tukemaan vielä vahvemmin maakunnan kehittämisen kärkitavoitteita. Lisäksi työssä tuotettiin kehittämissuosituksia maakunnan rakennerahastotoiminnan kehittämiseksi.

Arvioinnin toteutus on perustunut moninäkökulmaiseen tutkimusotteeseen, jossa aineistoa on pyritty keräämään laaja-alaisesti eri lähteistä ja erilaisten tahojen näkökulmia huomioiden. Työssä on panostettu erityisesti laadullisten arviointimenetelmien hyödyntämiseen, täydentäen tarvittavia tietoja myös määrällisillä aineistoilla ja analyyseilla.

Työssä toteutettiin seuraavat aineistonkeruu- ja analysointiosiot:

Dokumenttianalyysit nykyisen ohjelmakauden rakennerahastotoiminnan toteutukseen sekä maakunnan kehittämiseen liittyen. Työssä analysoitiin mm. maakunnan rakennerahastotoiminnan toteutukseen ja edistymiseen liittyviä materiaaleja ja tilastoja, maakuntaohjelmia (v. 2014-2017 sekä 2018-2021) sekä hankeraportteja.

EURA 2014-järjestelmän indikaattori- ja rahoitustietojen analyyseissa tarkasteltiin marraskuun 2019 tilanteessa hanketoteuttajatietoja, rahoituksen käyttöön ja kohdentumiseen liittyviä tietoja sekä indikaattoritoteumia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. EURA-analyysit tehtiin Etelä-Pohjanmaan maakunnan tasolla ja ne pitävät sisällään sekä käynnissä olevien että päättyneiden hankkeiden tiedot.

Sähköisiä kyselyitä työssä toteutettiin kaksi kappaletta. Ensimmäinen kohdistui eteläpohjanmaalaisille hanketoteuttajille EAKR- ja ESR-rahoitusta saaneiden tahojen kohdalla ml. yrityshankkeet. Hanketoteuttajakyselyn teemoina olivat mm. hankkeiden valmistelun ja toteutuksen onnistuneisuus, viranomaisyhteistyön toimivuus, tulosten ja vaikutusten osuvuus maakuntaohjelmaan sekä toiminnan kehittämistarpeet tulevaisuutta ajatellen. Vastaajia pyydettiin arvioimaan asioita heidän toteuttaman viimeisimmän rakennerahastohankkeen näkökulmasta. Vastauksia kyselyyn saatiin 64 kpl ja vastaavasta määrästä hankkeita. Yhteensä Etelä-Pohjanmaalla on toteutettu reilut 182 hanketta (useammalla toimijalla useita hankkeita).

Kyselyiden eri vastaajaryhmille räätälöitiin omia kysymyksiä. Kyselyiden kuvioiden yhteydessä on kuvattu minkä vastaajaryhmien vastaukset kuviossa on kulloinkin mukana. ESR-vastaajien osalta on tehty aineiston analyysivaiheessa myös erillistä tarkastelua, vaikka vastaajien osuutta ei ole niiden pienen määrän vuoksi kuvioissa erikseen esitelty. Tässä raportissa EAKR- ja ESR-vastaajista puhuttaessa tarkoitetaan kaikkia muita paitsi yritys vastaajia. Yritysvastaajilla tarkoitetaan yksinomaan EAKR-yrityshankkeiden vastaajia ja ESR-vastaajista puhuttaessa tarkoitetaan yksinomaan ESR-vastaajia. Toinen kysely suunnattiin maakunnan yhteistyöryhmälle, maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristölle sekä keskeisimmille sidosryhmille. Aiheina kyselyssä olivat mm. rakennerahastotoiminnan merkitys maakunnan kehittämisessä, toiminnan onnistuneisuus nykyisellä ohjelmakaudella, MYR:n toiminnan onnistuneisuus sekä rakennerahastotoiminnan toteutuksen kehittämistarpeet tulevaa ohjelmakautta ajatellen. Kyselyiden kuvioiden yhteydessä on kuvattu minkä vastaajaryhmien vastaukset kuviossa on kulloinkin mukana. Toiseen kyselyyn saatiin vastauksia 33 kpl.

Asiantuntijahaastatteluja työssä toteutettiin yhteensä 23 kappaletta. Lisäksi työssä toteutettiin maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön ryhmähaastattelu. Työn alussa toteutettiin 6 kpl alkuhaastatteluja, joissa haastateltiin keskeisimpiä rakennerahastotoiminnan viranomaisedustajia sekä maakunnan yhteistyöryhmän edustajia. Hanketoteuttaja- ja sidosryhmäedustajien haastatteluja toteutettiin 17 kpl. *Haastattelut* kohdentuivat EAKR hanketoteuttajille (ml. yrityshankkeet) sekä ESR-hanketoteuttajille. Työssä haastateltiin lisäksi mm. alueen järjestöjen edustajia, oppilaitosten edustajia, ELY-keskuksen ja maakunnan liiton edustajia sekä Seinäjoen kaupungin edustajia, jotka eivät ole olleet rakennerahastotoiminnassa suoraan mukana, mutta jotka tuntevat toiminnan ja pystyvät kommentoimaan oman organisaationsa näkökulmasta asioita arviointikysymyksiin liittyen.

Työn lopussa järjestettiin *tulosten ja johtopäätösten validointityöpaja* 4.3.2020 Seinäjoella Etelä-Pohjanmaan liiton tiloissa. Validointipajassa oli yhdeksän osanottajaa, jotka edustivat työn tilaajaa ja keskeisimpiä viranomaistahoja sekä keskeisimpien hanketoteuttajien edustajia. Työn loppuraportti viimeisteltiin maaliskuun 2020 aikana validointipajan pohjalta.

Arviointityö toteutettiin marraskuun 2019 ja maaliskuun 2020 välisenä aikana.

2 Toimintaympäristö ja rakenerahastotoiminta Etelä-Pohjanmaalla 2014-2020

2.1 Toimintaympäristö Etelä-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaan maakunnan kehitykseen ovat vaikuttaneet nykyisen ohjelmakauden aikana monet tekijät. Näitä ovat mm. laajempi globaali talouskehitys sekä laajemmat megatrendit, suomalaisen yhteiskunnan sisäiset kehitystekijät sekä myös alueen omista lähtökohdista kehitykseen vaikuttavat tekijät.

Ohjelmakauden alkupuolella globaalitalouden taantuma ja Suomen haasteellinen talous- ja työllisyyskehitys näkyivät myös Etelä-Pohjanmaalla. Haasteellisemmassa tilanteessa halukkuus investoida ja toteuttaa kehittämistoimia on yleisesti vähäisempää. Vuosien 2016 ja 2017 aikana suhdannekehitys on kääntynyt positiivisempaan suuntaan ja myös Etelä-Pohjanmaalla kehityssuunta on muuttunut positiivisemmaksi. Etelä-Pohjanmaan elinkeinotoiminnassa ominaispiirteenä on pienyritysvaltaisuus ja suurten vientiä harjoittavien veturiyritysten puuttuminen. Viennin kääntymisen positiivisemmaksi heijastuu kuitenkin Etelä-Pohjanmaan elinkeinoihin mm. alihankintaketjujen ja muun yhteistyön kautta sekä yleisesti kysynnän kasvussa. Selkeänä kehittämisenäkökulmana alueella tunnustetaan kuitenkin yritysten kansainväistymisen edistäminen sekä vielä vahvempi verkostoituminen muiden maakuntien veturiyritysten ja niiden toimittajayritysten kanssa. Erityispiirteenä maakunnassa on kansallisesti merkittävä elintarviketuotannon ja -teollisuuden keskittymä. Ruoka-alan osuus arvonlisäyksestä on maakunnista kaikkein korkein¹. Etelä-Pohjanmaalla teollisuuden toimialojen työllisten osuus kaikista toimipaikkojen työllisistä oli maakunnista kolmanneksi korkein (28,8%) vuonna 2018.

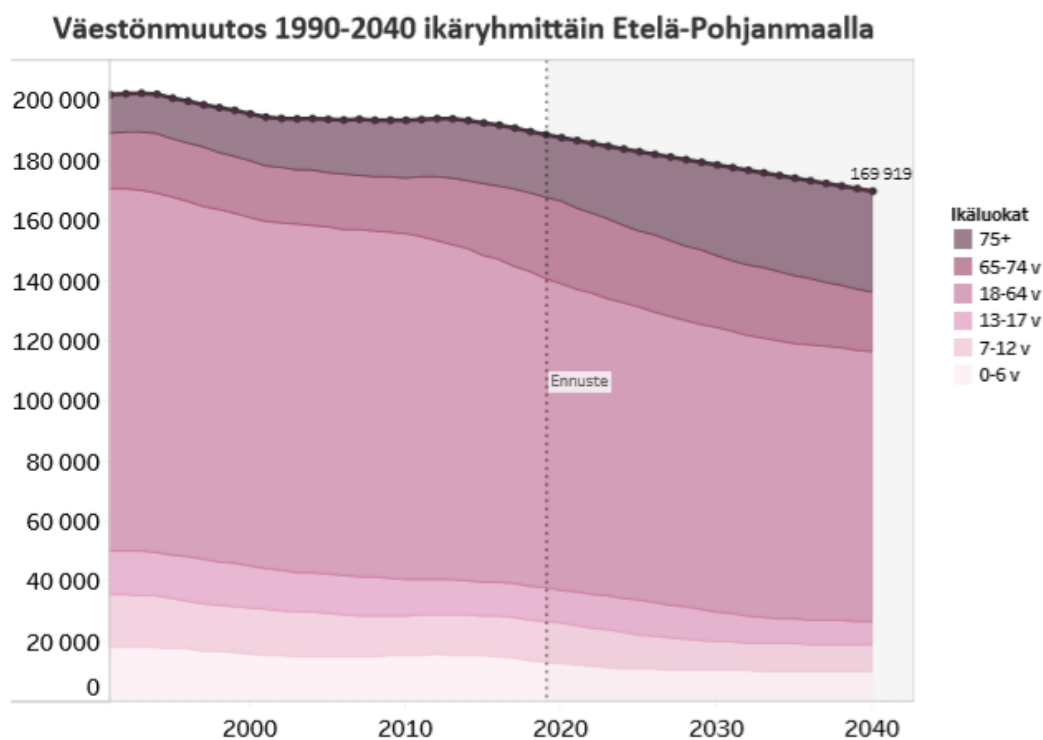
Työllisyysaste on pysynyt ohjelmakauden aikana keskimääräistä tasoa korkeammalla. Vuosien 2018-2019 maakunnan työllisyysaste oli työvoimatutkimuksen mukaan maan korkein². Rakenerahastokauden loppua työllisyysluvut ovat kasvaneet positiivisemmaksi. Samanaikaisesti kuitenkin heikommassa asemassa olevan väestön tilanteessa on samankaltaisia haasteita kuin muualla maassa. Maakunnassa on ratkaistavana pitkäaikaisemmin työttömänä olevien henkilöiden sekä mm. nuorisotyöttömyyden ongelmaa. Rakennetyöttömyys on kuitenkin vähäistä ja työttömyysjaksot ovat maan lyhimät. Työvoiman voimakkaasti heikentynyt saatavuus muodostaa kasvun esteen alueen elinkeinoelämälle. Osaavan työvoiman pula ja kohaantaa-ongelma on näkynyt tietyillä toimialoilla alueella. Tähän ovat vaikuttaneet yleisesti nopeasti muuttuvat osaamistarpeet sekä se, että uudet työpaikat syntyvät korkeampaa osaamista vaativille aloille, mihin ei löydy alueelta koulutettua työvoimaa. Osaltaan asiaan ovat vaikuttaneet myös maakunnan vanhenneva ikärakenne ja negatiivinen väestönkehitys. Erityisesti nuorempi väestö muuttaa alueen maakuntakeskukseen ja seutujen keskuskuntiin sekä erityisesti muihin keskuskuntiin Suomessa. Etelä-Pohjanmaan koulutustaso on noussut viime vuosikymmenien aikana huomattavasti, mutta 2010 -luvun aikana nuorten aikuisten koulutustaso on laskenut voimakkaasti. Koulutustaso on laskenut maakunnista kolmanneksi eniten vuodesta 2010. Osaamisen eriarvoistumiskehitys on alueelle merkittävä haaste.

¹ Knuuttila, Marja; Vatanen, Eero. (2017) Ruokaketjun merkitys kansantaloudelle ja alueille Suomessa 2017. Luonnonvarakeskus.

² Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus 2018, Maaliskuu. Tilastokeskus.

Valtakunnan tasolla keskeinen ohjelmakauden aikainen aluehallinnon toimintaan sekä myös hanketoimijoiden kehittämistoimintaan vaikuttanut tekijä oli kaavailtu sote- ja maakuntauudistus. Uudistukseen valmistautuminen on osin ohjannut toimijakentän kehittämistyötä uudistuksen tuomiin uusiin rakenteisiin ja toimintatapoihin liittyen. Samanaikaisesti aluehallinnossa uudistukseen valmistautuminen on vienyt resursseja. Uudistus on osin tuonut myös epävarmuutta toimijoiden työhön, koska uudistuksen toteuttamisen sisällöt eivät olleet tarkennettuina tiedossa ja suunnitelmiin tuli muutoksia valmisteluprosessin aikana. Ohjelman loppukauden aikana uudistuksen peruuntuminen on omalta osaltaan taas tuonut aluehallinnon ja hanketoteuttajajoukon uuteen tilanteeseen, jossa odotetaan seuraavien askeleiden tarkentumista sosiaali- ja terveyspalveluiden ja aluehallinnon järjestämiseen liittyen.

Seuraavassa on tarkasteltu tarkemmin Etelä-Pohjanmaan kehitystä MDI:n tietopalvelun³ tilastotietojen valossa.

Kuvio 1. Väestönmuutoksen kehitys eri ikäryhmissä Etelä-Pohjanmaalla sekä ennuste vuoteen 2040 (MDI tietopalvelu, Tilastokeskus).

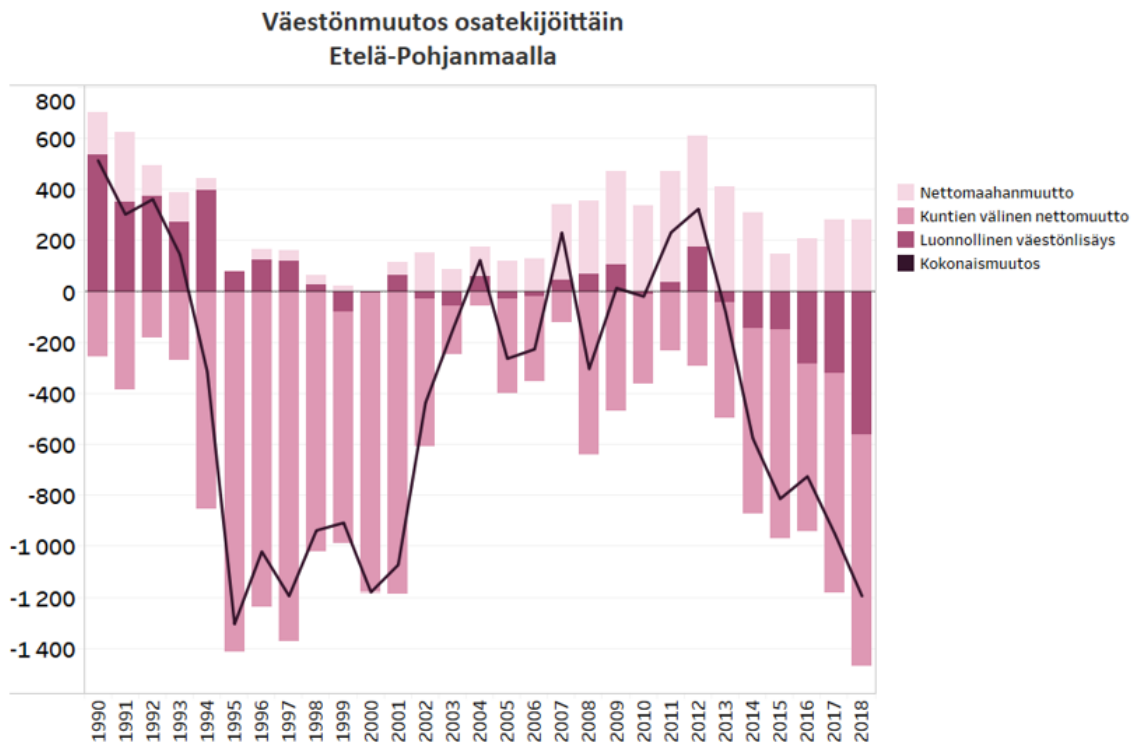
Etelä-Pohjanmaalla väkiluvun kehitys on ollut negatiivista (kuva 1). Vuonna 2018 väkiluku oli Etelä-Pohjanmaalla 189 700 asukasta, kun vuonna 1990 väkiluku oli 201 700. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väkiluku tulee tulevina vuosina laskemaan. Vuonna 2040 Etelä-Pohjanmaan väkiluku on Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan 170 000 asukasta, eli väestön määrä supistuu lähes 20 000 asukkaalla. Väestöä

³ MDI:n tietopalveluun on koottu, jalostettu, analysoitu ja visualisoitu alueellista tilastollista tietoa mm. väestöstä, työllisyydestä, osaamisesta, aluetaloudesta, vetovoimasta sekä terveydestä ja hyvinvoinnista. Tietolähteenä käytetään mm. Tilastokeskuksen ja THL:n tilastoja ja aineistoja sekä MDI:n itse alueilta keräämää tilasto- ja kyselydataa. Lisätietoja: <https://www.mdi.fi/tietopalvelu/>

vähentävät erityisesti muuttotappiot maan sisällä sekä kuolleisuuden kasvu väestön ikääntyessä. Etelä-Pohjanmaan työikäisen väestön osuus on suhteellisen matala. Työikäisiä 15-64-vuotiaita oli väestöstä 58,6 prosenttia vuonna 2018. Työikäinen väestö on painottunut pian eläköityviin ikäluokkiin ja lähes 50 % työikäisestä väestöstä kuuluvat ikäluokkiin, jotka eläköityvät vuosien 2018-2040 aikana. Työikäinen väestö vähenee ennusteen mukaan 16 800 asukkaalla vuosina 2018-2040. Vuonna 2018 alle 15-vuotiaiden osuus oli 16,7 % ja yli 64-vuotiaan väestön osuus 24,7 % Etelä-Pohjanmaan väestöstä.

Etelä-Pohjanmaan ikärakenteen muutos heijastuu väestölliseen huoltosuhteeseen, joka kuvaa alle 15-vuotiaiden lasten ja varttuneempien yli 64-vuotiaiden suhdetta työikäisiin. Väestöllinen huoltosuhte on pysynyt tasaisena vuoteen 2009 saakka, jonka jälkeen se on lähtenyt nousuun. Väestöllisen huoltosuhteen kasvu jatkuu MDI:n ennusteen mukaan pitkälle tulevaisuuteen.

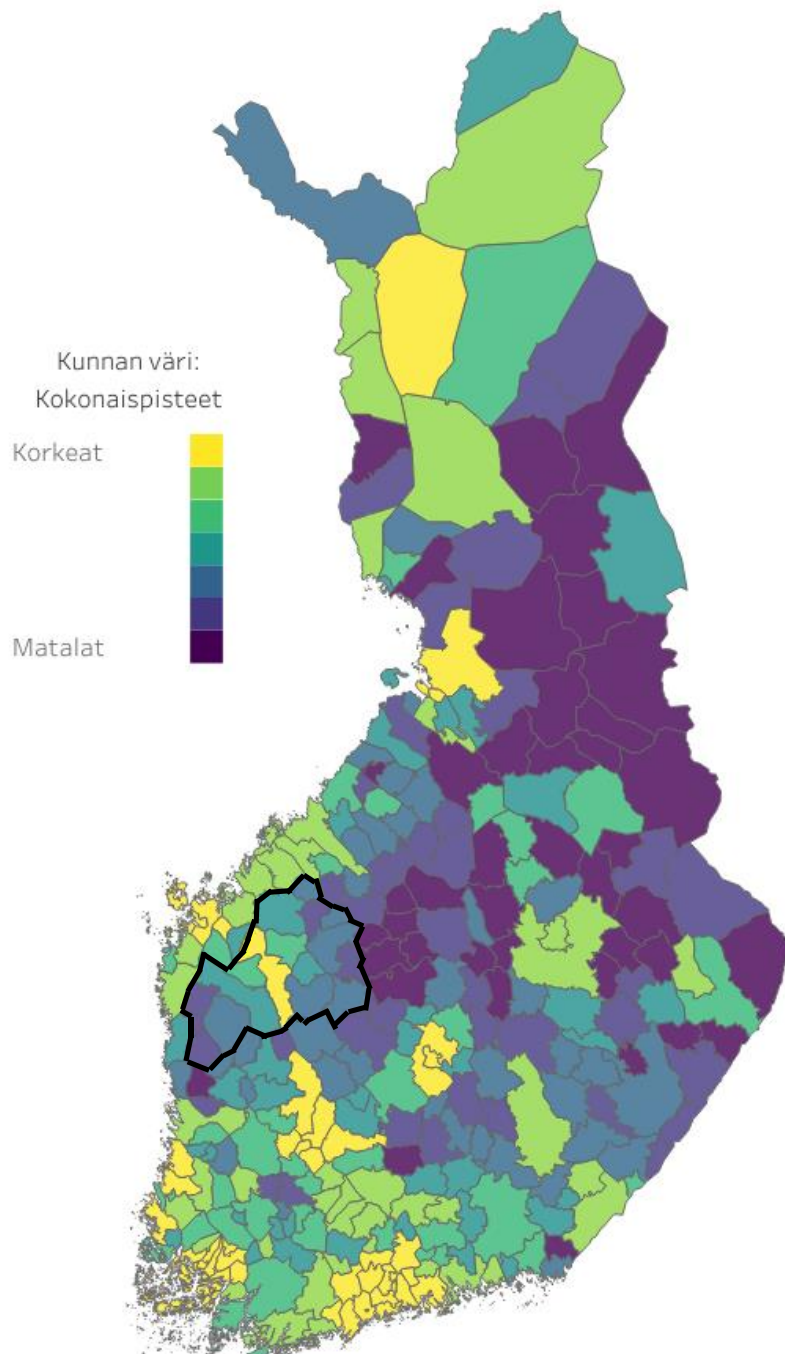
Kun Etelä-Pohjanmaan väestönkehitystä tarkastellaan väestönmuutoksen osatekijöiden (eli luonnollisen väestönlisäyksen, nettomaahanmuuton sekä kuntien välisen nettomuuton) suhteen voidaan huomata, että väestönkehityksen kääntyminen voimakkaaseen supistumiseen johtuu sekä luonnollisen väestönkehityksen laskusta että maakunnan voimakkaasta muuttotappioiden kasvusta (kuvio 2). Vuosina 2007-2018 Etelä-Pohjanmaa kärsi yli 6 500 henkilöä muuttotappiota ja muuttotappiot kohdistuivat erityisesti Pirkanmaalle ja Uudellemaalle. Ainoa Etelä-Pohjanmaan väestöä lisännyt tekijä 2010-luvulla on ollut maahanmuutto.

Kuvio 2. Väestönmuutoksen kehitys erilaisten muutokseen vaikuttavien tekijöiden näkökulmasta (MDI tietopalvelu, Tilastokeskus)

MDI on laatinut laajan aluekehityksen tilannekuvan indikaattoripaketin, joka koostuu 17 tarkoin valikoidusta indikaattorista. Indikaattoreiden pohjalta MDI on koonnut aluekehitystä kuvaavan kokonaisindeksin, joka piirtää alueiden elinvoiman kehityskuvaa perustuen kuuteen aluekehityksen dynamiikkaan. Kokonaisindeksi vertaa työllisyyden, vetovoiman, yritystoiminnan, koulutuksen ja hyvinvoinnin sekä talouden kehittymistä 17 indikaattorilla. Kunkin dynamiikan pisteet syntyvät 2-3 indikaattorin perusteella

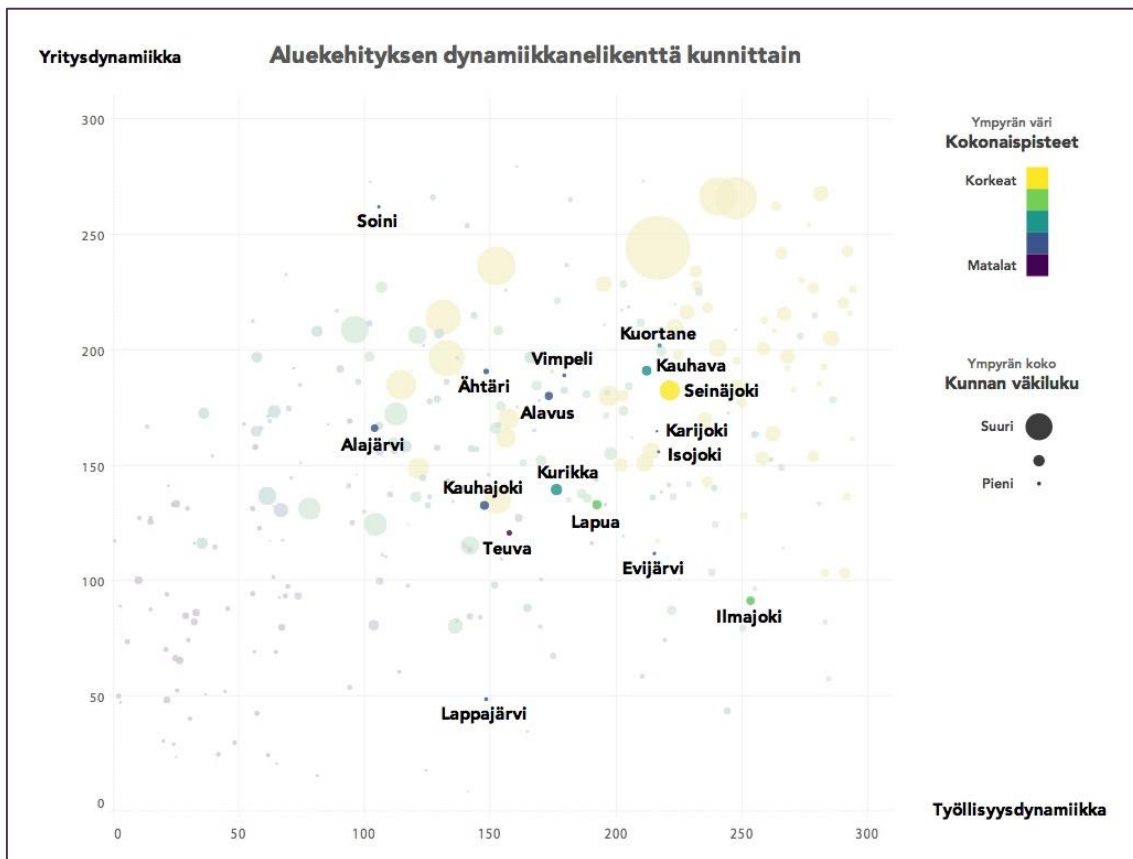
ja pisteitä annetaan kustakin indikaattorista 0-100 pisteen väliltä. Kunkin indikaattorin perusteella heikoin kunta saa 0 pistettä ja parhaiten pärjäävä kunta 100 pistettä. Dynamiikoissa indeksipisteet lasketaan yhteen ja aluekehityksen kokonaispisteisiin lasketaan kaikkien dynamiikkojen yhteispisteet. Koko indeksin kokonaispisteiden teoreettinen vaihteluväli on 0-1700 pistettä.

Kuvio 3. MDI:n aluekehityksen indeksin kokonaispistemäärä Manner-Suomessa vuonna 2019. Etelä-Pohjanmaa rajattuna.

Kuviossa 3 on kuvattu aluekehityksen kokonaispisteet kunnittain. Kuntien väri määräytyy kokonaispisteiden perusteella ja kuhunkin eri väriluokkaan kuuluu yhtä monta kuntaa. Etelä-Pohjanmaan kunnista Seinäjoki on ainoa, joka sijoittuu korkeimpien pisteiden luokkaan. Seinäjoen kokonaisindeksipisteet ovat 1261 pistettä. Heikoimmat pisteet Etelä-Pohjanmaan kunnista saavat Teuva (498 p), Karijoki (554 p), Soini (567 p), Lappajärvi (622 p) sekä Isojoki (628 p). Koko maan tilanteeseen suhteutettuna Etelä-Pohjanmaalta löytyy siis kuntia, joissa aluekehityksen tilanne on saanut mm. muiden maakuntien suuriin keskuskaupunkeihin suhteutuvia korkeita pisteitä, mutta myös kuntia, joissa tilanne on haasteellisempi ja kokonaispisteet suhteutuvat mm. Itä- ja Pohjois-Suomen haasteellisemmassa asemassa oleviin kuntiin.

Kuviot 4 ja 5 esittävät aluekehityksen dynamiikkatarkastelua nelikenttänä. Kuvissa esitetään kuntien sijoittuminen hajontakuviona aluekehityksen dynamiikkapisteiden perusteella. Dynamiikkapisteet vaihtelevat kunnittain 0-300 pisteen välillä. Parhaiten menestyvät kunnat sijoittuvat kuvion oikeaan ylänurkkaan ja heikoiten pärjäävät kunnat vasempaan alanurkkaan. Vasemmassa ylänurkassa ja oikeassa alanurkassa jompikumpi osa-alue on keskimääräistä heikompi.

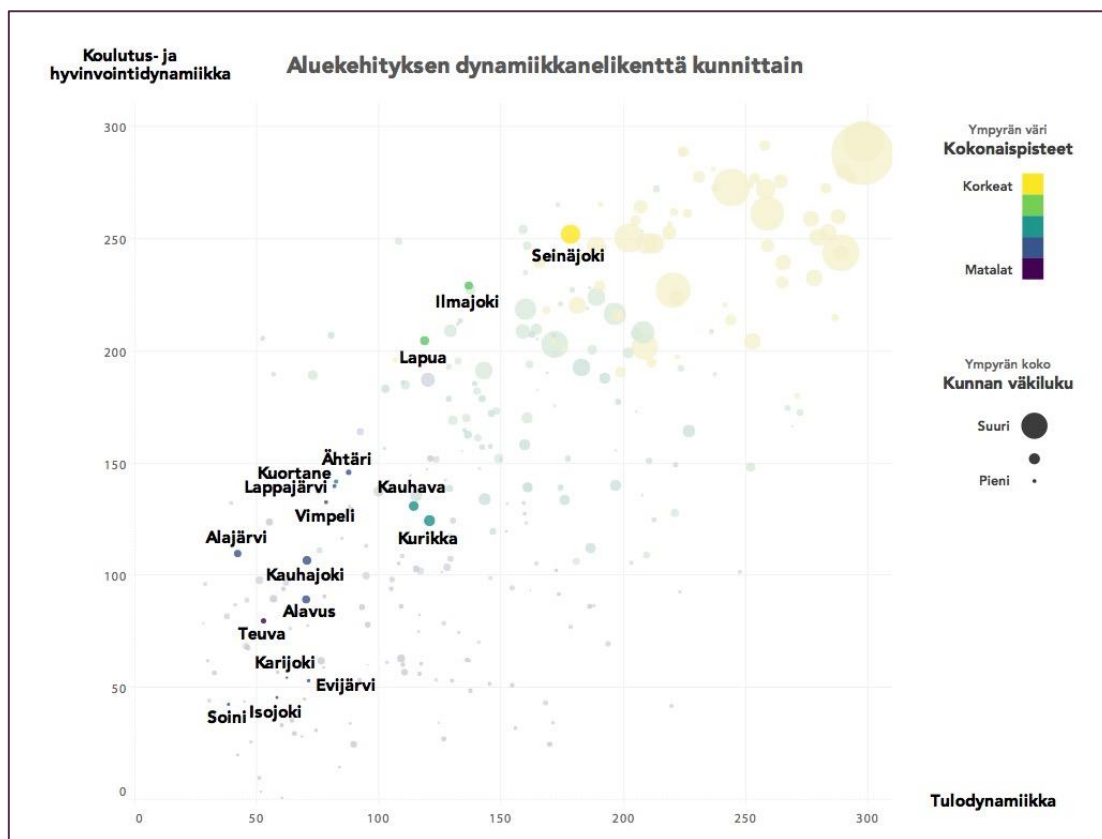

Kuvio 4. Yritysdynamiikka ja työllisyysdynamiikka Etelä-Pohjanmaan kunnissa suhteessa muihin Suomen kuntiin vuonna 2019 (MDI tietopalvelu, Tilastokeskus)

Kuvan 4 nelikentässä tarkasteltavana ovat yritysdynamiikka sekä työllisyysdynamiikka. Yritysdynamiikan indeksi pohjautuu aloittaneiden yritysten määrää, yritysten toimipaikkojen liikevaihtoa sekä avoimen sektorin osuutta kuvaaviin indikaattoreihin. Työllisyysdynamiikka taas pohjautuu työllisyysasteeseen, työttömyysasteeseen sekä taloudelliseen huoltosuhteeseen. Etelä-Pohjanmaan kunnat hajautuvat dynamiikkatarkastelussa pääasiassa nelikentän keskivaiheille. Etelä-Pohjanmaan kunnista mikään ei sijoitu selvästi kuntien parhaimpaan tai heikoimpaan päähän yritys- ja työllisyysdynamiikkojen kautta tarkasteltuna. Etelä-Pohjanmaan kunnista Soini erottuu kuitenkin selvästi muita Etelä-Pohjanmaan kuntia

vahvemmalla yrittäjädynamiikalla. Lappajärvellä yrittäjädynamiikka on sen sijaan selvästi heikompaa, kuin muissa kunnissa. Työllisyysdynamiikka taas on vahvinta Ilmajoella. Kokonaisuutena Etelä-Pohjanmaalla on erilaisessa tilanteessa olevia kuntia. Alueelliset erot heijastuvat myös osin erilaisiin alueen sisäisiin kehittämistarpeisiin yritystoiminnan ja työllisyyteen liittyvien asioiden kehittämistyössä.

Kuvion 5 nelikentässä on tarkasteltavana koulutus- ja hyvinvointidynamiikka sekä tulodynamiikka. Tulodynamiikka koostuu kunnallisverotettavien tulojen määrästä, BKT €/as sekä tuloveroprosenttia kuvaavista indikaattoreista. Vastaavasti koulutus- ja hyvinvointidynamiikka koostuu korkea-asteen tutkinnon sekä vain perusasteen tutkinnon suorittaneiden osuutta sekä THL:n sairastavuusindeksiä kuvaavista indikaattoreista. Etelä-Pohjanmaan kunnat sijoittuvat tarkastelussa lähes ääripäihin: Soini, Isojoki, Karijoki ja Evijärvi sijoittuvat koko Suomenkin tasolla kuntien häntäpäähän, kun taas Seinäjoki on parhaiten menestyvien kuntien puolella. Etelä-Pohjanmaan kunnissa koulutus- ja hyvinvointidynamiikka on vahvempaa lähes kaikissa maakunnan kunnissa kuin tulodynamiikka. Dynamiikkaindeksit kuvaavat hyvin sitä, että Etelä-Pohjanmaan kuntien välillä on selviä kehityseroja indeksin mittaamissa asioissa.

Kuvio 5. Koulutus- ja hyvinvointidynamiikka sekä tulodynamiikka Etelä-Pohjanmaan kunnissa ja Suomen muissa kunnissa vuonna 2019 (MDI tietopalvelu, Tilastokeskus)

2.2 Rakennerrahastotoiminta Etelä-Pohjanmaalla

Tämän alaluvun tarkoituksena on koota arvioinnin ajankohdan rahoitus- ja toteuttajatietoja Etelä-Pohjanmaan rakennerrahastotoiminnassa. Tiedot luovat vaikuttavuuden arvioinnille kehyksen sen osalta, millaisilla resursseilla ja toteuttajajoukolla arviointiajankohdan tulokset ja vaikutukset on saatu aikaan. Rakennerrahasto-ohjelman ohjelmakaudella 2014-2020 Etelä-Pohjanmaalla on käytettävissä EAKR- ja valtion rahoitusta noin 24 miljoonaa euroa. ESR- ja valtion rahoitusta Etelä-Pohjanmaalle kuluu

ohjelmakaudella kohdentuu noin 13 miljoonaa euroa.⁴ Etelä-Pohjanmaan rakennerahastorahoituksen varattu määrä (Varattu EU- ja valtion rahoitus) on hieman yli 26 miljoonaa euroa. EAKR-osuus rahoituksesta on noin 72 % ja ESR:n osuus noin 28 %. Rakennerahastorahoituksesta on arvioinnin toteutushetkellä (marraskuun 2019 tilanne) maksettu hieman yli puolet sidotusta rahoituksesta (Taulukko 1). Pisimmällä maksatuksien suhteen ollaan EAKR:n osalta erityistavoitteissa 1.1. ja 5.1., joiden osuus rahoituksesta on myös pienin.

Taulukko 1. Varattu, sidottu ja maksettu EU- ja valtion rahoitus (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Rahasto	Erityistavoite	Varaus, EU- ja valtion rahoitus	Sidonta, EU- ja valtion rahoitus	Maksettu EU- ja valtion rahoitus	Sidotusta maksettu (%)
EAKR	1.1. Uuden liiketoiminnan luominen	410 360	410 360	307 074	75 %
EAKR	2.1. PK-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen	5 554 522	5 554 522	2 236 640	40 %
EAKR	3.1. Pk-yritysten energiatehokkuuden edistäminen	3 364 130	3 364 130	1 734 539	52 %
EAKR	3.2. Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen	1 960 535	1 960 535	684 164	35 %
EAKR	4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta	6 326 126	6 326 126	3 719 553	59 %
EAKR	5.1. Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen	1 287 916	1 287 916	922 234	72 %
ESR	10.1. Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen	1 267 698	845 760	494 044	58 %
ESR	6.1. Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-ammassa olevien työllistymisen edistäminen	2 751 764	2 494 479	1 283 563	51 %
ESR	7.1. Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen	440 480	440 480	430 224	98 %
ESR	8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytyksen lieventäminen	216 315	161 741	102 666	63 %
ESR	9.1. Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen	1 610 100	1 468 326	1 006 107	69 %
ESR	9.2. Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen	848 902	553 465	335 982	61 %
	EAKR YHTEENSÄ	18 903 589	18 903 589	9 604 205	51 %
	ESR YHTEENSÄ	7 135 259	5 964 251	3 652 585	61 %
	KAIKKI YHTEENSÄ	26 038 848	24 867 840	13 256 790	53 %

Suurimmat erityistavoitteet rahoituksen (EU ja valtio) ja toteutettujen hankkeiden määrien osalta ovat EAKR:n osalta 4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta ja 2.1. PK-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen (Taulukko 2). Etelä-Pohjanmaalla yritys Hankkeissa rahoitusta on käytetty kehittämishankkeissa liki 19 miljoonaa, joka tuo merkittävän vipuvaikutuksen yritysten saamalle rakennerahastorahoitukselle.

Maakunnan rakennerahastohankkeista runsaat 15 prosenttia on rahoitettu ESR:stä. Rakennerahasto-ohjelman kokonaisrahoituksesta ESR:n osuus on vajaat 18 prosenttia, joten ko. hankkeet ovat jonkin verran rakennerahastohankkeiden keskokoko suurempia. Kokonaisrahoituksen mukaan laskettuna

⁴ Etelä-Pohjanmaan liiton internet-sivut

keskimääräinen ESR-hankkeen koko Etelä-Pohjanmaalla on 226 774 €. Pääosa hankkeiden yksityisestä rahoituksesta on käytetty EAKR-hankkeissa. Ohjelman julkisesta rahoituksesta ESR:n osuus nousee noin kolmasosaan. (Taulukko 2).

ESR:n puolella suosituin erityistavoite sekä hankkeiden määrän että rahoituksen perusteella on ollut toimintalinjan 3 erityistavoite 6.1. Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen. Erityistavoitteen 6.1 hankkeet ovat myös ESR-hankkeista rahoitukseltaan suurimpia; siinä yksittäiseen hankkeeseen on suunnattu rahoitusta keskimäärin runsaat 329 000 euroa. Pienimmät ESR-hankkeet on toteutettu erityistavoitteessa 8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen, jossa hankkeen kokonaisrahoitus on keskimäärin runsaat 68 000 euroa. (Taulukko 2).

Taulukko 2. Rakennerrahastohankkeiden määrät ja maksettu rahoitus erityistavoitteittain (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Rahasto	Erityistavoite	Hankkeita (kpl)	EU ja valtio (€)	Kunta (€)	Muu julkinen (€)	Yksityinen (€)	Julkinen yht. (€)	Kaikki yht. (€)
EAKR	1.1. Uuden liiketoiminnan luominen	6	307 074	76 153		293 416	383 227	676 643
EAKR	2.1. PK-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen	73	2 236 640	49 211		8 778 603	2 285 851	11 064 455
EAKR	3.1. Pk-yritysten energiatehokkuuden edistäminen	17	1 734 539			9 802 874	1 734 539	11 537 413
EAKR	3.2. Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen	11	684 164	182 694	120 335		987 193	987 193
EAKR	4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta	42	3 719 553	1 124 341	482 845	80 928	5 326 739	5 407 667
EAKR	5.1. Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen	9	922 234	244 171	49 727	33 066	1 216 132	1 249 198
ESR	10.1. Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen	4	494 044	163 535			657 579	657 579
ESR	6.1. Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen	9	1 884 563	650 720		429 110	2 535 282	2 964 392
ESR	7.1. Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen	2	430 224	22 091	50 933	71 576	503 247	574 823
ESR	8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen	2	102 666		34 222		136 888	136 888
ESR	9.1. Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen	7	1 163 122	421 082	40 033	140 659	1 624 238	1 764 896
ESR	9.2. Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen	5	335 982	80 170	22 722	38 996	438 873	477 870
	EAKR YHTEENSÄ	158	9 604 205	1 676 570	652 907	18 988 887	11 933 681	30 922 569
	ESR YHTEENSÄ	29	4 410 600	1 337 597	147 910	680 341	5 896 108	6 576 448
	KAIKKI YHTEENSÄ	187	14 014 805	3 014 168	800 817	19 669 228	17 829 789	37 499 017

Seinäjoen ammattikorkeakoulu on määrällisesti ja julkisen rahoituksen määrässä ylivoimaisesti merkittävin hanketoteuttaja maakunnassa. Ammattikorkeakoulun EAKR-hankkeissa on ollut mukana yli miljoonan euron verran kuntien rahoitusta ja muuta julkista rahoitusta. Muiden kuin yritysten toteuttamista EAKR-hankkeista SeAMK toteuttaa liki puolet. Yritysrahoitusta maakunnassa on kuluvalle ohjelmakaudella EAKR:n kautta saanut 94 yritystä, joista suurin osa luokitellaan pieniksi yrityksiksi. EAKR:n osalta myös Into Seinäjoki on hyvin merkittävä hankkeiden toteuttaja kahdeksalla toteuttamallaan hankkeellaan, jotka sisältyvät organisaatiotyyppin luokkaan Muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö. (Taulukko 3).

Taulukko 3. EAKR-hankkeiden päätoteuttajien organisaatiotyypit ja maksettu rahoitus (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Rahasto	Organisaatiotyyppi	Hankeiden lkm	EU ja valtio (€)	Kunta (€)	Muu julkinen (€)	Yksityinen (€)	Julkinen rahoitus yhteensä (€)	Kaikki rahoitus yhteensä (€)
EAKR	Pieni yritys	49	2 490 059			8 787 669	2 490 059	11 277 728
EAKR	Ammattikorkeakoulu	30	2 549 862	685 307	438 253	70 661	3 673 422	3 744 083
EAKR	Mikroyritys	23	370 807			736 723	370 807	1 107 530
EAKR	Keskisuuri yritys	22	1 054 243			9 313 509	1 054 243	10 367 752
EAKR	Muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö	13	1 038 469	416 803	19 680	13 840	1 474 952	1 488 792
EAKR	Yliopisto	8	819 304	68 727	141 683	24 650	1 029 714	1 054 364
EAKR	Kuntayhtymä	5	655 088	393 719	24 407		1 073 215	1 073 215
EAKR	Ammatillinen oppilaitos	2	43 309	20 367			63 676	63 676
EAKR	Säätiö	2	133 073	2 866	7 077	4 843	143 016	147 859
EAKR	Kunta	1						
EAKR	Muu järjestö tai yhdistys	1	191 679	49 211		36 992	240 890	277 883
EAKR	Muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö	1	69 432	39 570			109 002	109 002
EAKR	Tutkimuslaitos	1	188 880		21 806		210 686	210 686
	EAKR YHTEENSÄ	158	9 604 205	1 676 570	652 907	18 988 887	11 933 681	30 922 569

Seinäjoen ammattikorkeakoulu on toteuttanut Etelä-Pohjanmaan ESR-hankkeita lukumääräisesti eniten, mutta sen toteuttamiin ESR-hankkeisiin sidottu rahoitus jää selvästi pienemmäksi kuin valtion viranomaisella (ELY-keskusten sekä TE-toimistojen KEHA-keskus) ja kuntayhtymillä. Valtion viranomaisen vankkaa roolia selittää se, että KEHA-keskus on työvoimapolitiittisissa rinnakkaishankkeissa ns. pakollinen toteuttaja, koska muut organisaatiot eivät näitä rinnakkaishankkeita voi säädösten mukaan toteuttaa. KEHA-keskuksen ESR-hankesalkun koko maakunnassa on runsaat 1,6 miljoonaa euroa, kuntayhtymillä se on liki 1,6 miljoonaa euroa. KEHA-keskuksen toteuttamissa hankkeissa yksityisen rahoituksen määrä ja osuus ovat lisäksi muiden tahojen yksityiseen rahoitukseen verrattuna reilusti suurempia. (Taulukko 4).

Taulukko 4. ESR-hankkeiden päätoteuttajien organisaatiotyypit ja maksettu rahoitus (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Rahasto	Organisaatiotyyppi	Hankeiden lkm	EU ja valtio (€)	Kunta (€)	Muu julkinen (€)	Yksityinen (€)	Julkinen rahoitus yhteensä (€)	Kaikki rahoitus yhteensä (€)
ESR	Ammattikorkeakoulu	9	717 326	102 536	126 969	45 757	946 830	992 587
ESR	Kunta	5	789 965	263 323			1 053 288	1 053 288
ESR	Kuntayhtymä	5	1 116 758	466 018		12 567	1 582 776	1 595 343
ESR	Valtion viranomainen	5	847 160	340 197		451 516	1 187 357	1 638 873
ESR	Muu järjestö tai yhdistys	2	407 761	55 148		81 684	462 909	544 593
ESR	Kansalaisjärjestö	1	243 714	69 633		34 815	313 347	348 162
ESR	Säätiö	1	72 009	18 652		24 002	90 661	114 663
ESR	Yliopisto	1	215 907	22 091	20 941	30 000	258 939	288 939
	ESR YHTEENSÄ	29	4 410 600	1 337 597	147 910	680 341	5 896 108	6 576 448

Tarkasteltaessa maakunnassa vähintään kolme rakennerahastohanketta toteuttaneita organisaatioita näkyy toteuttajajoukon keskittyminen julkisten toimijoiden osalta isommille, ammattimaisille ja riittävät resurssit omaaville toteuttajaorganisaatioille. (Taulukko 5). Nämä suurimmat julkiset hanketoteuttajat ja muutamat yritykset ovat toteuttaneet kaikkiaan 78 hanketta, eli noin 41 % kaikista maakunnan rakennerahastohankkeista, joka tarkoittaa euromääräisesti noin 53 % maksetusta rahoituksesta (EU ja valtio).

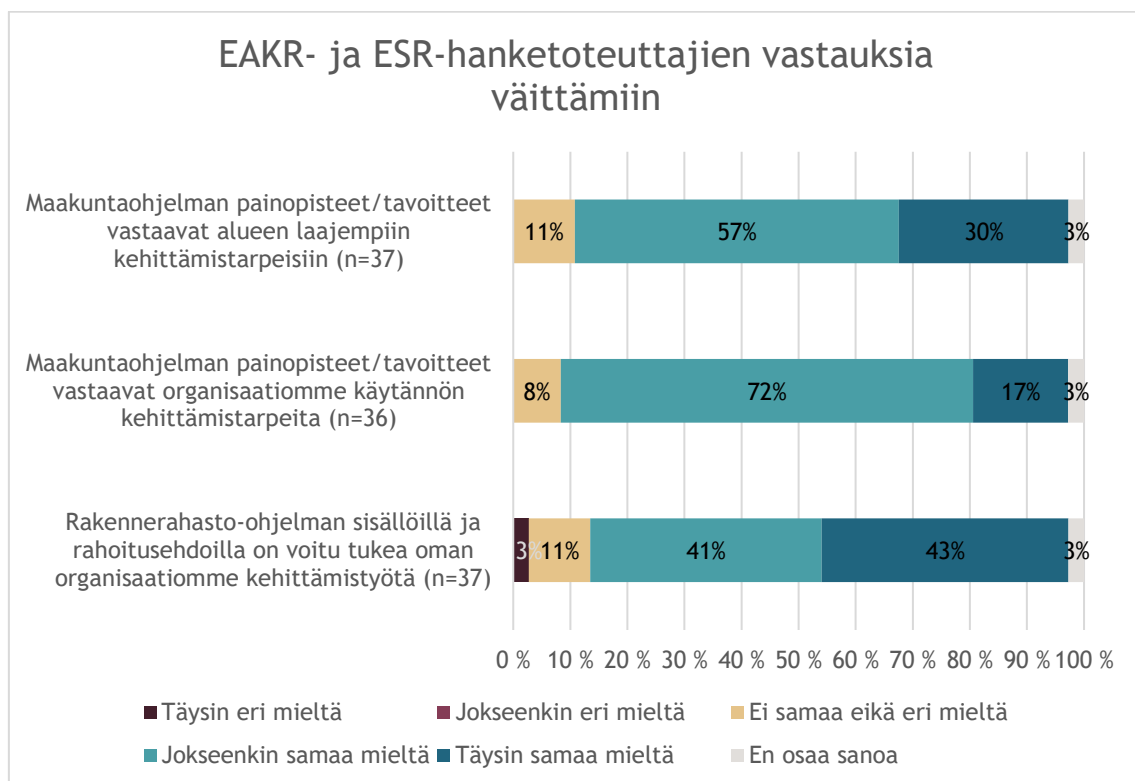
Taulukko 5. Vähintään kolme EAKR- tai ESR-hanketta toteuttaneet päätoteuttajat ja maksettu rahoitus (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Rahasto	Toteuttaja	Hankkeiden nro	EU ja valtio (€)	Kunta (€)	Muu julkinen (€)	Yksityinen (€)	Julkinen rahoitus yhteensä (€)	Kaikki rahoitus yhteensä (€)
EAKR	Seinäjoen Ammat- tikorkeakoulu Oy	29	2 549 862	685 307	438 253	70 661	3 673 422	3 744 083
ESR	Seinäjoen Ammat- tikorkeakoulu Oy	9	717 326	102 536	126 969	45 757	946 830	992 587
EAKR	Into Seinäjoki Oy	8	700 006	302 670			1 002 676	1 002 676
ESR	ELY-keskusten sekä TE-toimisto- jen KEHA-keskus	5	847 160	340 197		451 516	1 187 357	1 638 873
EAKR	TIKLI GROUP OY	4	28 984			28 985	28 984	57 969
ESR	Seinäjoen kau- punki	4	789 965	263 323			1 053 288	1 053 288
ESR	Seinäjoen koulu- tuskuntayhtymä	4	893 902	392 880		12 567	1 286 782	1 299 349
EAKR	ISOJOEN SAHA OY	3	369 976			3 329 792	369 976	3 699 768
EAKR	JPT-INDUSTRIA OY	3	41 212			41 213	41 212	82 425
EAKR	PINOMATIC OY	3	33 495			33 495	33 495	66 990
EAKR	Turun yliopisto	3	269 915	4 860	20 678	9 943	295 453	305 396
EAKR	Vaasan Yliopisto	3	219 791		35 054		254 845	254 845
	YHTEENSÄ	78	7 461 593	2 091 773	620 954	4 023 929	10 174 320	14 198 249

3 Rakenerahastotoiminnan osuvuus alueellisiin kehittämistarpeisiin sekä toteutuksen toimivuus

3.1 Osuvuus alueellisiin kehittämistarpeisiin

Rakenerahastovarojen kohdentamista ohjaavat maakunnissa rakenerahasto-ohjelman tavoitteet ja siihen määritellyt kehittämiskohteet sekä maakunnalliset painopisteet maakuntaohjelmasta ja älykkään erikoistumisen strategiasta. Maakunnan yhteistyöryhmä sekä alueelliset viranomaiset suuntaavat vuosittain lisäksi toiminnan painopisteitä alueella. Etelä-Pohjanmaalla rakenerahastorahoituksen mahdollistaman toiminnan osuvuutta tarkasteltiin suhteessa maakuntaohjelman painopisteisiin sekä hanketoimijoiden omien organisaatioiden kehittämistarpeisiin. Koska maakuntaohjelma ohjaa rakenerahastovarojen suuntaamista, tarkasteltiin myös, miten hyvin maakuntaohjelma osuu hanketoimijoiden omiin ja tärkeäksi näkemiin kehittämistarpeisiin.

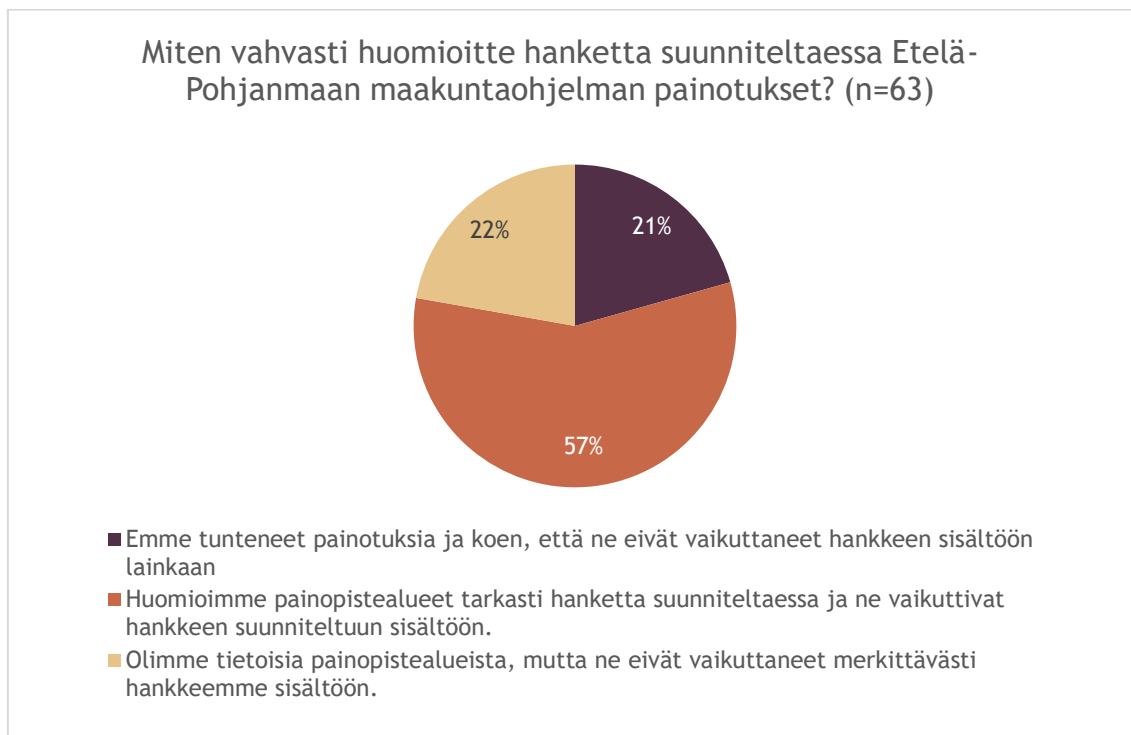
Kuvio 6. EAKR- ja ESR- hanketoteuttajien näkemyksiä maakuntaohjelman ja rakenerahasto-ohjelman osuvuuteen suhteessa vastaajien organisaatioiden omiin kehittämistarpeisiin. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely EAKR- ja ESR-hankkeet).

Hankekyselyn mukaan maakuntaohjelman ja rakenerahasto-ohjelman sisällöt ovat vastanneet hyvin alueellisia kehittämistarpeita. Maakuntaohjelma suuntaa onnistuneesti mm. rakenerahastovarojen kohdentamista tarpeellisiin teemoihin. Lisäksi maakuntaohjelma sisältää hanketoteuttajaorganisaatioiden

kannalta sisältöjä, jotka vastaavat organisaatioiden omaa kehittämistyön suuntaa. Suurin osa vastaajista vähintäänkin on tyytyväinen edellä mainittuihin asioihin.

Myös rakennerahasto-ohjelman sisältöjä on pidetty osuvina organisaatioiden kehittämistarpeisiin. Rakennerahasto-ohjelman laavat temaattiset painotukset mahdollistavat organisaatioiden omaa strategista kehittämistoimintaa ja ohjelman sisältöjen puitteissa hanketoimintaa voidaan tarkentaa omiin tarpeisiin.

Rakennerahasto-ohjelman temaattisia painotuksia selkeämmin haasteita esiintyy ohjelman ja rahoitusinstrumenttien mahdollistaman kehittämistoiminnan rajauksissa. Rahoitusinstrumentin kriteerit eivät mahdollista kaikkea toimintaa, jota hankeorganisaatiot kokisivat hyödyllisiksi toteuttaa. Haasteita on esiintynyt esimerkiksi alkavan yrityksen toiminnan kehittämiseen ja yrityshautomotoimintaan liittyen, kun rahoitusta on saatu jo aikaisemmin sekä terveydenhoitoalalla, jossa toimijat ovat alueella julkisia, mutta kehittämistarvetta alalla on paljon. Lisäksi Etelä-Pohjanmaalla haaste on rakennerahastorahoituksen innovaatio- ja huippututkimuksen painotus. Yrityksissä ja tutkimusorganisaatioissa olisi tarvetta rahoittaa vahvemmin myös peruskehittämistyötä sekä t&K-työtä, joka ei kaikissa tapauksissa tähtää huippututkimustuloksiin ja/tai uusiin innovaatioihin.

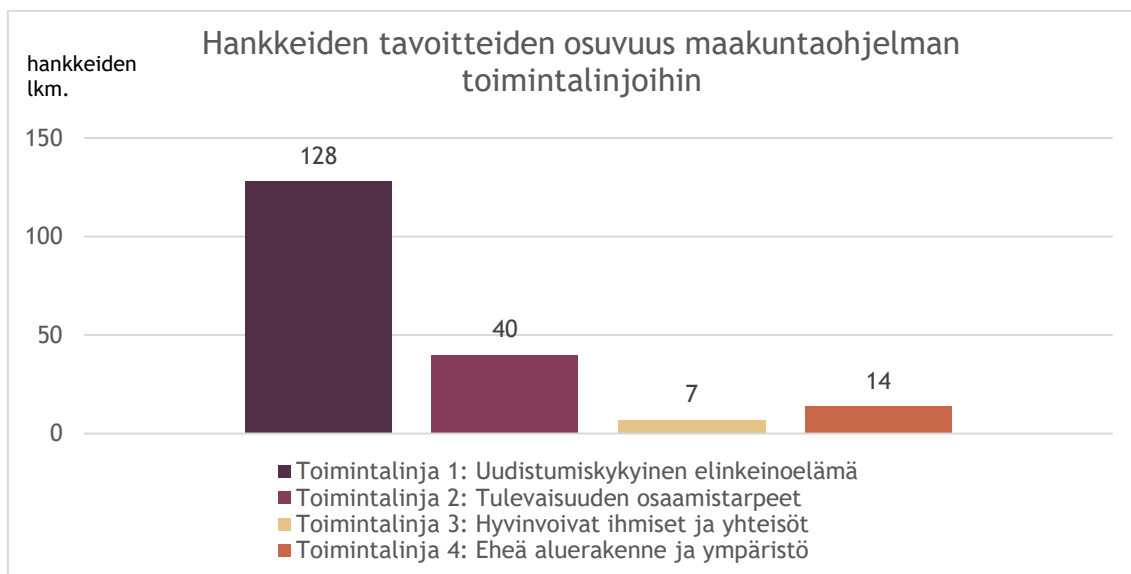

Kuvio 7. Hanketoteuttajakyselyn vastauksia kysymykseen miten vahvasti maakuntaohjelman painopistealueita on huomioitu hankkeiden suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely EAKR- ja ESR-hankkeet (ml. yrityshankkeet)).

Hanketoteuttajat ovat hankekyselyn mukaan ottaneet huomioon varsin laajasti maakuntaohjelman sisältöjä hanketta suunniteltaessa. Lähes 80 % kyselyyn vastanneista hankkeista tuntee maakuntaohjelman painotukset ja yli puolet on suunnannut hanketta ohjelman pohjalta. Asiassa taustalla on jo lähtökohtaisesti se, että erityisesti suurempien organisaatioiden kohdalla maakuntaohjelma on jo lähtökohtaisesti organisaatioiden kehittämisstrategioiden taustalla. Tämän pohjalta myös organisaatioiden strateginen kehittämistyö on yhdensuuntaista maakuntaohjelman kanssa ja hankkeiden sisältöjen suunnittelu osuu ohjelmaan. On myös huomioitava, että keskeiset lähtökohdat hankkeiden sisältöihin tulevat organisaatioiden omien tavoitteiden lisäksi myös organisaatioiden kohderyhmien tarpeista.

Osana arviointia toteutettiin myös hankeanalyysi EAKR ja ESR hankkeiden (157 kpl, ml yritysten toteuttamat hankkeet) suunnitelmavaiheen tai loppuraportissa kuvattujen tavoitteiden osuvuudesta suhteessa maakuntaohjelman toimintalinjoihin ja toimintalinjojen alaisiin painopistealueisiin. Yksittäinen hanke saattaa olla merkitty useamman toimintalinjan tai toimintalinjan sisäisen painopistealueen kohdalle, mikäli se osuu näistä useampaan. Analyysin tulokset on esitetty kuviossa 8.

Kaikkien hankkeiden sisällöstä löytyi osumapintaa vähintään yhteen toimintalinjaan. Selkeimmin painotunut toimintalinja on kuitenkin Uudistumiskykyinen elinkeinoelämä (Toimintalinja 1), johon yli 80 % hankkeista osuu. Kyseiselle toimintalinjalle on merkitty suurin osa EAKR-hankkeista ml. yritysten toteuttamat hankkeet. Toimintalinjan sisällä eniten osuvuutta hankkeista löytyi alatavoitteeseen ”älykkäät ja energiatehokkaat ratkaisut”. Ensimmäisen toimintalinjan lisäksi hankkeista huomattava osuus osui toimintalinja 2 Tulevaisuuden osaamistarpeet tavoitteisiin. Toimintalinjan 2 hankkeissa oli usein pyrkimyksenä lisätä yrityssektorin ja tutkimus- ja koulutuspuolen yhteistyötä tai ylipäättään tuoda yrityssectorille paremmin esiin uudenlaisia teknologisia/digitalisuutta hyödyntäviä ratkaisuja. Toimintalinjojen 3 ja 4 hankkeita oli määrällisesti vähäisemmin. Pääpaino EAKR-hankkeissa oli yleisesti ottaen laitteiden ja teknologian sekä energiatehokkaiden investointien kehittämisessä sekä innovaatiotoiminnan toimintaympäristön kehittämisessä. Maakuntaohjelman neljästä toimintalinjasta ESR-toiminnalla tuetaan kolme ensimmäistä (1: Uudistumiskykyinen elinkeinoelämä, 2: Tulevaisuuden osaamistarpeet ja 3: Hyvinvoivat ihmiset ja yhteisöt). Näistä ESR-hankkeiden toiminta kohdistuu etenkin toimintalinjoille 1 ja 3. Ykköstoimintalinjalla ESR:n tuella edistetään eniten tavoitteita uudistaa palvelu- ja elämäntuotantoa sekä yritystoimintaa yleisemmin. Toimintalinjalla 3 ESR-toiminta kohdistuu osallisuuden ja toimintakyvyn kehittämiseen. Tulevaisuuden osaamistarpeisiin keskittyvällä toimintalinjalla 2 ESR:n panos näkyy tavoitteessa kehittää innostavia urapolkuja.

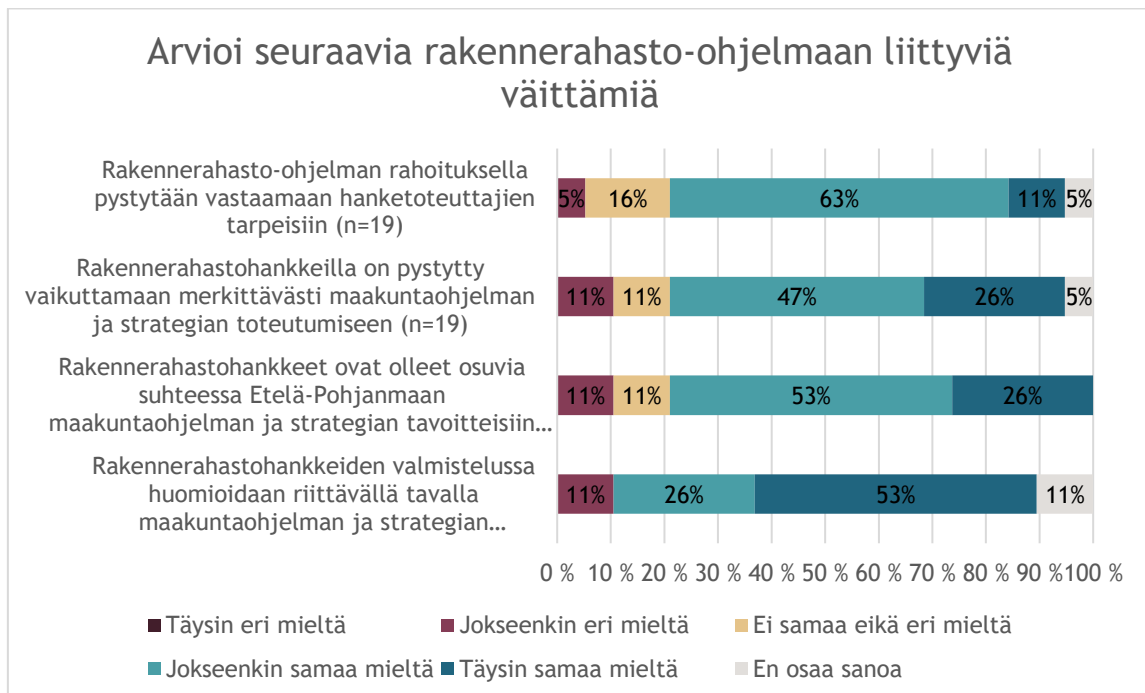
Kuvio 8. Etelä-Pohjanmaalla toteutettujen rakennerahastohankkeiden osuvuus maakuntaohjelman toimintalinjoihin EURA-järjestelmän tietoihin pohjautuen.

Arvioinnissa tutkittiin myös ovatko Etelä-Pohjanmaan hankkeet aloittaneet kokonaan uuden kehittämistyön, vai jatkavatko ja jalostavatko ne jo aiemmin tehtyä kehittämistyötä. Hankekyselyn mukaan lähes puolet hankkeista on aloittanut täysin uuden kehittämistyön tai ollut täysin uusi investointi, johon ei ole saatu muuta rahoitusta aiemmin. Tässä ryhmässä painottuvat vahvasti EAKR-puolen yrityshankkeet. Rakennerahastotoiminnalla on siis pyritty tukemaan uusien ideoiden ja uuden kehittämistyön käynnistymistä hyvin laajasti ja erityisesti yrityksissä. Vastaavasti noin puolessa hankkeista on jatkettu aiemmissa

hankkeessa käynnistettyä kehitystyötä ja jatkojalostettu aikaisempien hankkeiden kehitystyön tuloksia. Noin 25 %:ssa hankkeista rakennerahastorahoitusta oli saatu kehittämistyöhön, joka oli aloitettu aiemmin. Kyselyyn vastanneista ESR-hankkeiden edustajista reilu puolet ilmoitti hankkeensa aloittaneen kokonaan uuden kehittämistyön tai olevan kokonaan uusi investointi, johon ei ole saatu aiemmin hankerahoitusta. Kolmasosa ESR-hankkeista on jatkoa kehittämistyölle, johon on jo aiemmin saatu rakennerahastoista hankerahoitusta. Lisäksi 10 prosentissa ESR-hankkeista on jatkettu kehittämistyötä, johon on aiemmin saatu jotain muuta rahoitusta.

Kuvio 9. Hanketoteuttajien vastauksia onko hanke käynnistynyt täysin uuden kehittämistyön vai onko se jatkoa aiemmin käynnistetylle kehittämistyölle. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely, EAKR- ja ESR-hankkeet (ml. yrityshankkeet)).

Kuvio 10. MYR:n ja MYRS:n näkemyksiä rakennerahasto-ohjelmasta. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, MYR:n ja MYRS:n jäsenet).

Myös maakunnan yhteistyöryhmä, maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö sekä sidosryhmien edustajat arvioivat, että rakennerahasto-ohjelma on ollut osuva alueellisiin kehittämistarpeisiin nähden ja että sillä voidaan edistää maakuntaohjelman toteuttamista. Asiassa koetaan olevan kuitenkin haastatteluiden mukaan vaihtelua maakuntaohjelman painopisteiden välillä. Kyseisille tahoille toteutetussa kyselyssä hankkeiden on arvioitu osuvan pääosin hyvin maakuntaohjelman painopistealueisiin ja hankkeiden valmistelussa on huomioitu hyvin laajasti maakuntaohjelman sisältöjä. Hyvänä toimintatapana on ollut hankkeiden hakemus- ja ideointivaiheen yhteistyö rakennerahastoviranomaisiin, joka on lisännyt toiminnan osuvuutta maakuntaohjelmaan. Myös hanketoteuttajien omiin strategisiin kehittämistarpeisiin pystytään vastaamaan rakennerahasto-ohjelmalla, vaikkakaan ei kaikilta osin.

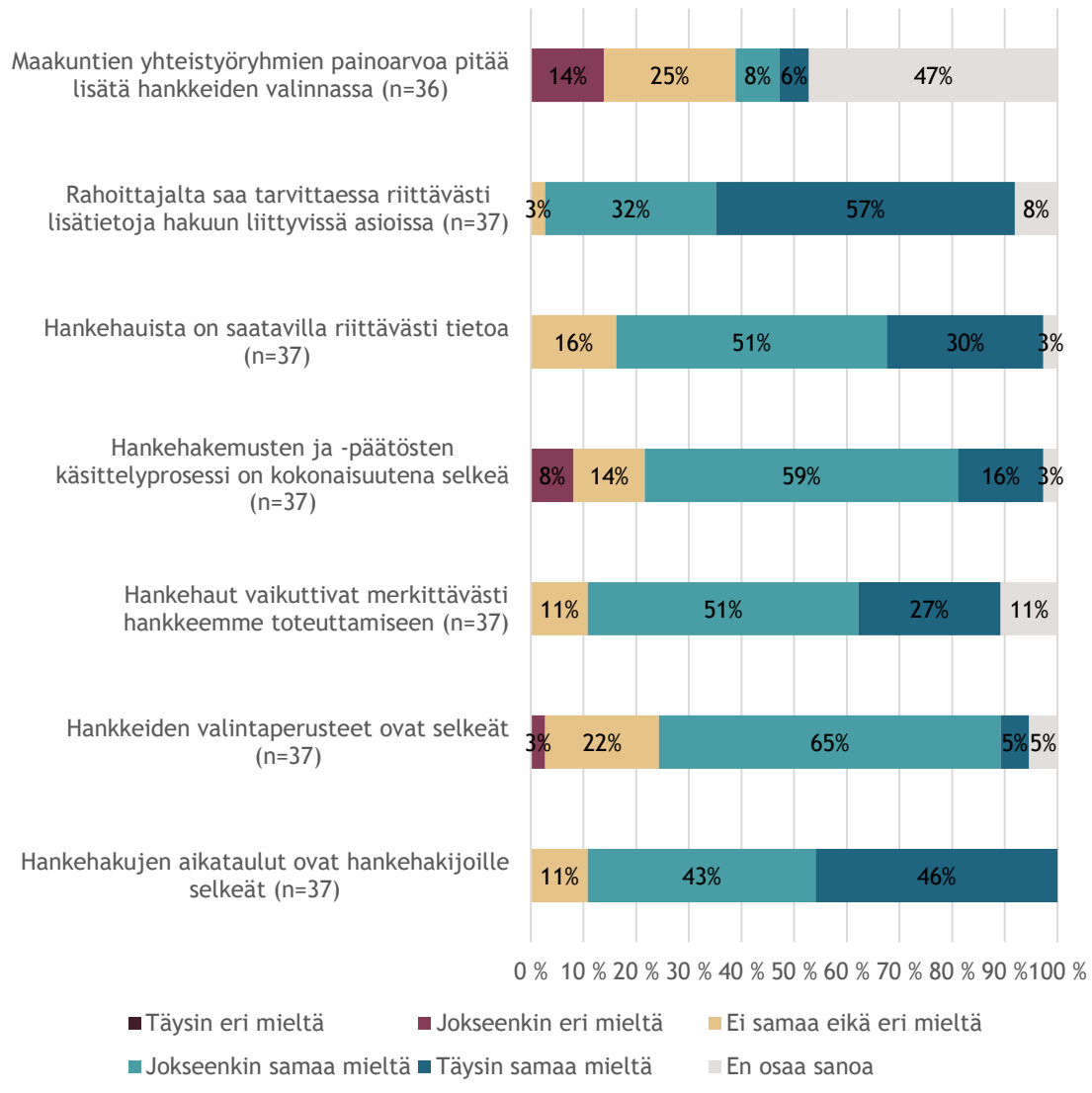
Kokonaisuutena rakennerahasto-ohjelma on mahdollistanut hyvin maakuntaohjelman tavoitealueiden edistämisen erityisesti elinkeinojen sekä osaamisen kehittämisen tukemisessa. Muissa ohjelman painopisteissä korostuvat vahvemmin muut keinot ja eri rahastojen yhteensovittaminen. Myös valtakunnallisessa rakennerahasto-ohjelman arvioinnissa päähuomio eri maakunnista oli, että rakennerahasto-ohjelmalla on voitu tukea hyvin maakunnallisten tavoitteiden toteuttamista ja rakennerahasto-ohjelman sekä maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian yhteensovittaminen on ollut pääosin onnistunutta.

3.2 Rakennerahastotoiminnan toteutuksen toimivuus yleisesti

EAKR- ja ESR-hanketoteuttajille esitettiin kyselyssä hakemusvaiheeseen liittyviä väittämiä. Vastajat kokivat hyvin yksimielisesti, että rahoittajalta saa tarvittaessa riittävästi lisätietoja hakuun liittyvissä asioissa. Väitteen kanssa jokseenkin tai samaa mieltä oli peräti 89 % vastaajista. Hankehakujen osalta koettiin olevan saatavilla riittävästi tietoa ja niiden aikatauluja pidettiin vastaajien keskuudessa selkeinä. Hankkeiden valintaperusteita piti jokseenkin selkeinä 65 % vastaajista, vaikkakin väitteen kanssa täysin samaa mieltä olevia ei juuri ollut. Hankehakemusten- ja hankepäätösten käsittelyprosessin selkeyttä kokonaisuutena koskeneen väittämän kanssa kolme neljäsosaa vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Maakuntien yhteistyöryhmän painoarvoa hankkeiden valinnassa koskeneessa väittämässä hieman yli 70 % vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tai suhtautui väitteeseen neutraalisti. (Kuvio 11). MYR:n roolia ei ehkä tunneta, jonka vuoksi sen painoarvoa hankkeiden valinnassakaan ei osata arvioida.

Hankekyselyyn vastanneet ESR-hanketoteuttajat suhtautuivat hankkeiden hakuvaiheen kysymyksiin samalla tavoin kohtalaisen myönteisesti kuin kyselyn vastaajat keskimäärin. ESR-toimijat ovat kuitenkin muita enemmän samaa mieltä siitä, että rahoittajalta saa tarvittaessa riittävästi lisätietoja hakuun liittyvistä asioista. Muita vastaajia kriittisempiä he ovat sen sijaan siitä, että hankehakemusten ja -päätösten käsittelyprosessi olisi kokonaisuutena selkeä.

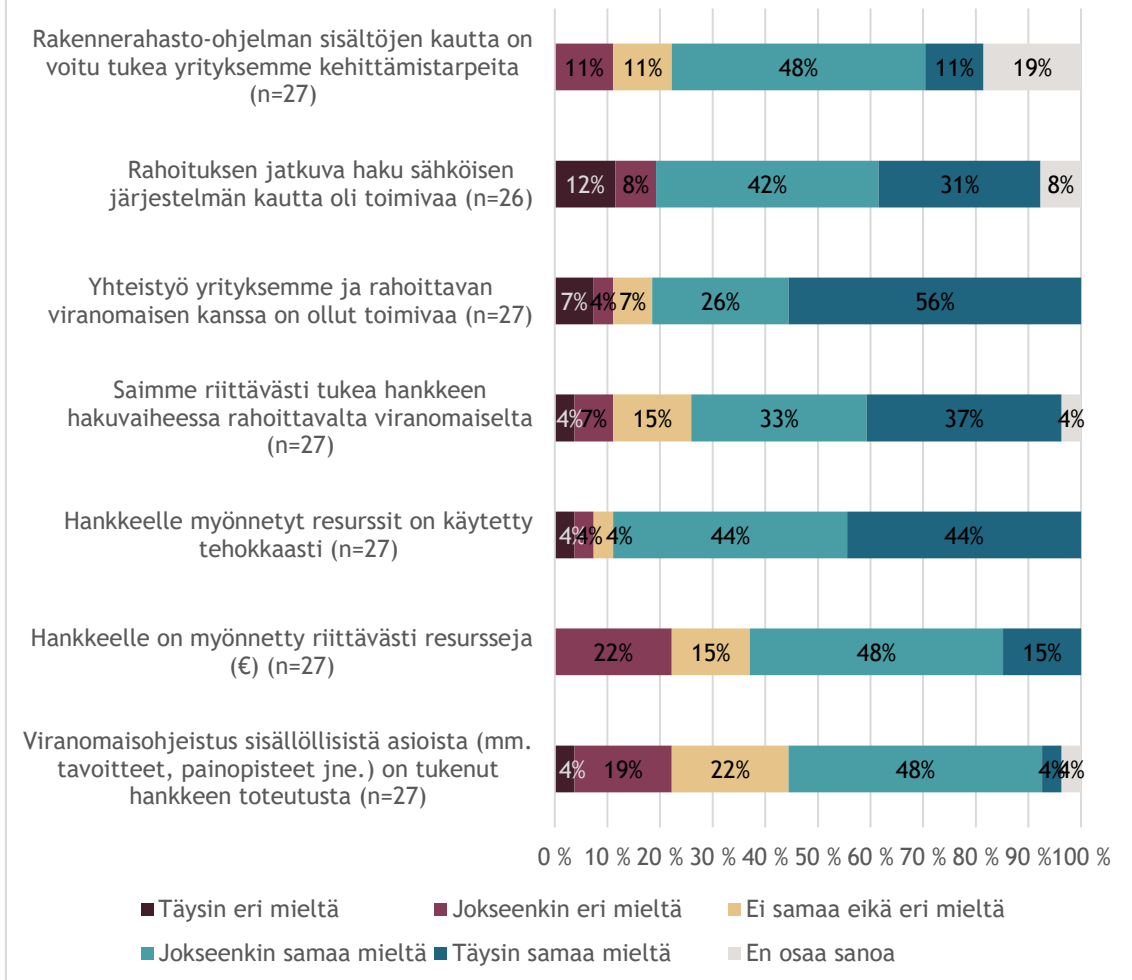
Arvioi seuraavia hakemusvaiheeseen liittyviä väittämiä

Kuvio 11. EAKR- ja ESR-hanketoteuttajien näkemyksiä hakemusvaiheeseen liittyen (Arvioinnin hanketoteuttajakysely, EAKR- ja ESR-hankkeet).

Rakennerahastosta rahoitusta saaneet yritykset olivat niin ikään tyytyväisiä viranomaisten toimintaan sekä rahoituksen hakuvaiheeseen että toteutusvaiheeseen liittyen. Rahoituksen haun toimivuutta sähköisen järjestelmän kautta koskeneen väitteen kanssa jokseenkin tai täysin samaa mieltä oli liki kolme vastaajaa neljästä. Yritysvastaajat pitivät yhteistyötä rahoittavan viranomaisen kanssa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta toimivana samoin kuin hakuvaiheessa saatua tukea piti riittävänä 70 % vastaajista. 63 % yrityksistä näki myös, että hankkeelle oli myönnetty riittävästi resursseja, mutta liki neljännes vastaajista oli jokseenkin eri mieltä myönnettyjen resurssien riittävydestä. Saatujen resurssien käyttö nähtiin kuitenkin tehokkaana, sillä resurssien tehokasta käyttöä koskeneen väittämän kanssa jokseenkin tai täysin samaa mieltä oli 88 % vastaajista. Viranomaisohjeistuksen antama tuki hankkeen toteutukselle sen sijaan jakoi vastaajien mielipiteitä muita väittämiä enemmän. (Kuvio 12).

Arvioi seuraavia hankkeen hakuvaiheeseen ja toteutukseen liittyviä väittämiä

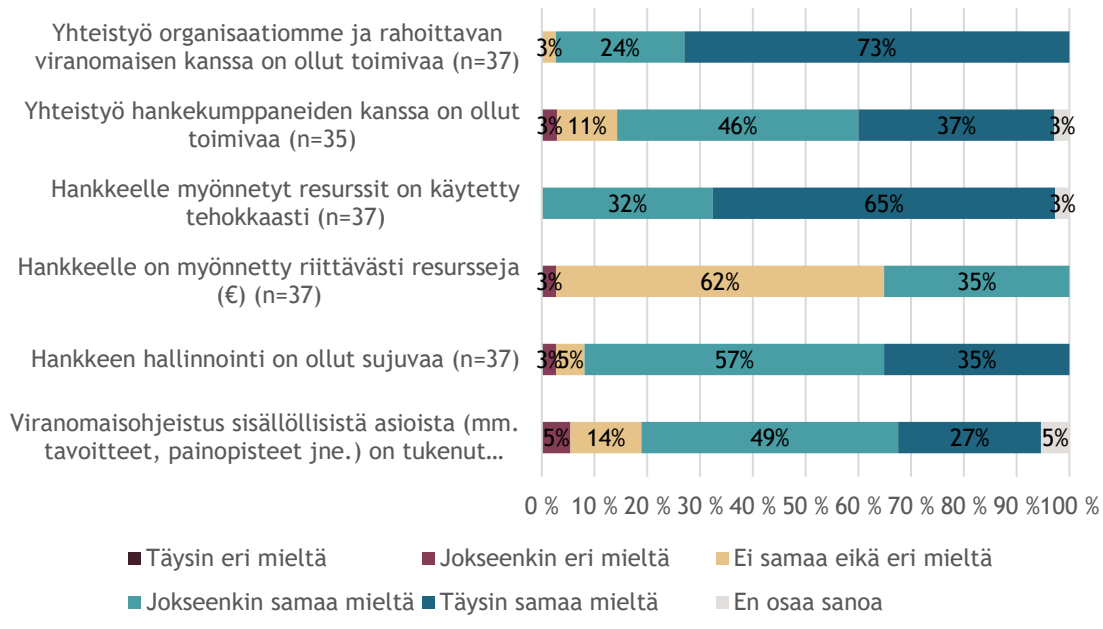

Kuvio 12. Yritysvastaajien näkemyksiä hankkeen haku- ja toteutusvaiheesta. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely, EAKR-yrityshankkeet).

EAKR- ja ESR-hanketoteuttajat pitivät hyvin yksimielisesti rahoittavan viranomaisen kanssa tehtyä yhteistyötä toimivana ja hankkeiden hallinnoinninkin sujuvuudesta ollaan yleisesti vähintään jokseenkin samaa mieltä. Hyvästä kehittämisilmapiiristä viestii puolestaan se, että hankekumppaneiden kanssa tehty yhteistyö oli ollut vastaajien mielestä pääosin toimivaa. Hanketoteuttajista hieman yli 60 % ei ottanut kantaa lainkaan hankkeelle myönnettyjen resurssin riittävyyteen. Saatujen resurssien käyttö nähtiin kuitenkin tehokkaana hyvin yksimielisesti. EAKR- ja ESR- hanketoteuttajat suhtautuivat hieman yritys vastaajia positiivisemmin viranomaisohjeistuksen hankkeen toteutukselle antamaan tukeen. (Kuvio 13)

ESR-hankkeiden edustajat nostivat hankekyselyssä hankkeen toteutusvaihetta koskevista asioista yhteistyötä koskevat näkökulmat parhaiten toteutuneiksi; heidän mukaansa yhteistyö sekä rahoittajan että hankekumppaneiden kanssa on ollut enimmäkseen toimivaa. Verrattuna muihin kehittämishankkeiden toteuttajiin ESR-hanketoteuttajat ovat tyytyväisempiä hankkeelleen myönnettyistä resursseista. ESR-hankeväki sen sijaan ei koe hankkeensa hallinnoinnin sujuneen aivan yhtä sujuvasti kuin kehittämishankkeiden edustajat keskimäärin. (Kuvio 13).

Arvioi seuraavia hankkeen toteutusvaiheeseen liittyviä väittämiä

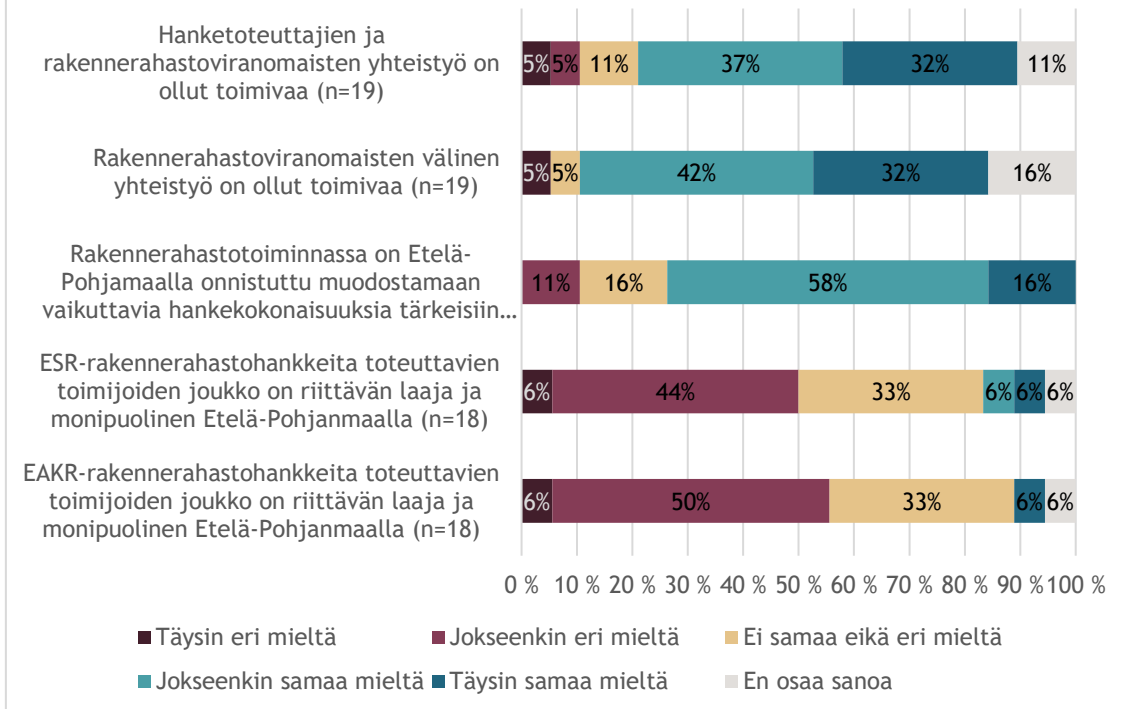

Kuvio 13. EAKR- ja ESR-hanketoteuttajien näkemyksiä hankkeiden toteutusvaiheesta. (Arvioinnin hanketoteuttajajakely, EAKR- ja ESR-hankkeet).

MYR:n, MYRS:n jäsenille sekä sidosryhmille suunnatussa kyselyssä kerättiin toteutukseen liittyviä näkemyksiä hanketoteuttajien ulkopuoliselta taholta. MYR:n, MYRS:n ja sidosryhmien näkökulmasta yhteistyö hanketoteuttajien kanssa ollut hanketoteuttajien näkemyksen tapaan toimivaa. Vastaajista 69 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä hanketoteuttajien kanssa tehdyn yhteistyön toimivuudesta. Viranomaisen välisen yhteistyön toimivuus nähtiin niin ikään positiivisessa valossa. 58 % kyselyyn vastanneista oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että maakunnassa ollaan onnistuttu muodostamaan vaikuttavia hankekokonaisuuksia tärkeisiin teemoihin. Haastatteluiden perusteella hankekokonaisuuksia ei kuitenkaan ole kovin systemaattisesti muodostettu vaan niitä on syntynyt luonnostaan toimintaa suunnattaessa ja kokonaisuudet on tunnistettu enemmänkin vasta jälkikäteen. Lisäksi todettiin, että rakennerahasto-ohjelman ESR-toimintalinjojen sisällöt itsessään muodostavat luontevia kokonaisuuksia. (Kuvio 14)

EAKR- ja ESR-hanketoteuttajien joukon riittävästä laajuudesta ja monipuolisuudesta noin puolet MYR:n ja MYRS:n vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. Lisäksi liki kolmannes vastaajista suhtautui väitteeseen neutraalisti. Hanketoteuttajajoukon kapeus ilmenee selkeästi myös aiemmin EURA-järjestelmän tietojen perusteella tehdystä päätoteuttajiin perustuneesta tarkastelusta. Toteuttajajoukon kaventumisesta keskusteltiin myös MYRS:n ryhmähaastattelussa, jossa tunnistettiin monimutkaisen ohjelman vaatima ammattimaisuus hankkeiden toteuttamisessa ja hankkeiden toteuttamiseen tarvittava toteuttajan vahva kassa. MYRS:n haastattelussa nousi aiheeseen liittyen esille myös kuntien haluttomuus lähteä hankkeita toteuttamaan ja vaikeudet kunnallisen vastinrahan kasaan saamisessa. Haastattelussa tunnistettiin tarve hakijoiden valmiuksien parantamiseen, rakennerahasto-ohjelman aukiselittämiseen hankehakijoille ja vieläkin parempaan tiedottamiseen sekä pienempien hakijatahojen sparraamiseen.

Arvioi seuraavia rakennerahastotoiminnan toteutukseen liittyviä väittämiä

Kuvio 14. MYR:n ja MYRS:n näkemyksiä rakennerahastotoiminnan toteutuksesta. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, MYR:n ja MYRS:n jäsenet).

3.2.1 Toimijoiden välinen yhteistyö

Haastatteluissa välittyi kyselyiden tapaan hyvin positiivinen kokonaiskuva viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön sujuvuudesta sekä Etelä-Pohjanmaan liiton että Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Viranomaisia koettiin olevan helppo lähestyä matalalla kynnyksellä ja toimintaa pidettiin yleisesti joustavana ja hakijoita sparraavana. Viranomaisten ei myöskään nähty piiloutuvan viranomaisroolin taakse, vaan hakijoiden ja viranomaisten välillä koettiin vallitsevan keskusteleva ja ratkaisukeskeinen ilmapiiri. Nykyisen rakennerahasto-ohjelman hallintomallin päätöksenteon paikallisenäkökulman huomiointi ja yhteydenpitomahdollisuudet saivat paikoin kritiikkiä, joka kohdistui koordinoivaan liittoon ja RR-ELY-keskukseen.

EAKR-hanketoteuttajat näkivät, että sujuvaa viranomaisten kanssa tapahtuvaa yhteistyötä edistävät asiat liittyivät mm. aktiivisen ja avoimen keskusteluyhteyden olemassaoloon sekä tiedonvaihtoon, henkilökohtaisten tapaamisten mahdollisuuteen ja nopeaan kommunikointiin. Hankkeita toteuttaneilla yrityksillä nousi muita toteuttajia enemmän esille asiantuntevan neuvonnan ja tiedon saamisen merkitys sekä sähköisten palveluiden toimivuus.

ESR-puolella viranomaisyhteistyö käsittää yhteistyön rahoittavan viranomaisen kanssa, minkä lisäksi toimintaan oleellisesti kuuluu myös monialainen viranomaisyhteistyö mm. sosiaali- ja työvoimaviranomaisen kanssa. Hankekyselyssä ESR-toimijat nostivat esiin seuraavia käytäntöjä, jotka edistävät sujuvaa yhteistyötä viranomaisten kanssa: selkeät ohjeet ja toimintatavat, nimetty yhteyshenkilö, hankkeen

ohjausryhmässä mukana oleva viranomaisen edustaja, yhteydenpito puhelimitse ja sähköpostitse, osallistuminen monialaiseen verkostoon.

3.2.2 Toteutusta edistäneitä tekijöitä ja pullonkauloja

Haastateltavat mainitsivat useimmiten hankkeiden toteuttamista edistäneinä tekijöinä hankkeiden kohderyhmien ja sidosryhmien hyvän tuntemuksen. Myös hankkeiden aito tarvelähtöisyys ja vastaaminen kohderyhmien tarpeisiin nostettiin kohderyhmien tuntemukseen liittyen usein esille. Yritysten osalta esille nousi myös se, että hankkeiden kehittämisen aikajänne on usein hitaampi kuin yrityksillä ja hankkeissa mukana oleville yrityksille olisikin tärkeää saada konkreettisia heitä hyödyttäviä tuloksia jo hankkeen aikana. Useat haastatellut edustivat maakunnan merkittävimpiä hanketoteuttajia ja eräänä toteutusta edistäneenä tekijänä nousivatkin esille toteuttajan riittävät resurssit ja ammattimainen toteutusorganisaatio. Haastateltavat korostivat niin ikään hankkeen projektipäällikön ja henkilöstön merkitystä hankkeen toteuttamisen onnistumiselle, minkä vuoksi hankkeen rekrytointivaihetta pidettiin hyvin oleellisena tuloksellisuuteen vaikuttavavana tekijänä. Myös hankkeen ohjausryhmän merkitys toimintaa ohjaavana ja suuntaavana tahona nousi usein esille henkilöstön merkityksen yhteydessä.

Haastateltavat ottivat esille hanketoteutuksen haasteina useassa tapauksessa erilaiset henkilöstön työaikaan ja hanketoimintaan osallistumiseen liittyvät haasteet. Opetusta järjestävillä hanketoimijoilla ongelmana on esimerkiksi se, että täyspäiväiseksi hanketoimijaksi palkattu opettaja siirretään kv-tes:n puolelle, jolloin ei ole enää opettajan palkkaa, eikä loma-aikoja. Tämän ei nähty motivoivan opettajia täyspäiväiseen hanketyöhön. Haasteena tuotiin esille myös henkilökunnan sitouttaminen hankkeisiin, kun varsinainen päätyö menee kuitenkin hanketyöskentelyn edelle. Usein projektityötä ei myöskään ehditä työajan puitteissa tekemään niin paljon kuin tarvetta olisi. Lisäksi opettajien palkkojen jakamisessa eri toiminnoille on ilmennyt haasteita. Yksittäisinä haasteina haasteltavat toivat esille hankebyrokratiaan liittyviä tekijöitä ja yhteistyöresurssien niukkuuden. Lisäksi mainittiin hankesuunnitelmilta vaadittu liiankin tarkka yksityiskohtaisuus ja tulosten ja vaikutusten ennakkoon tapahtuva määrittely, joka vaikeuttaa hankesuunnittelua, heikentää hankkeiden joustavuutta ja hankaloittaa muutosten tekemistä hankkeiden toteutusvaiheessa.

EAKR-hanketoteuttajien näkökulmasta hankkeen toteuttamista edistävinä tekijöinä kyselyn avoimissa vastauksissa tuotiin esille mm. yhteinen tahtotila hankkeen teemaan edistämiseen ja hyvä toteutusconsortio, jossa tehdään tiivistä yhteistyötä. Muutamissa vastauksissa tuotiin esille sopivan toimintaympäristön ja teeman ajankohtaisuuden merkitys toteutukselle. Muutama vastaaja piti aikaisempaa kokemusta hankkeen toteuttamisesta toteutusta edistäväenä tekijänä samoin kuin hankkeen henkilöstön ammattitaitoa. Hankkeen kohderyhmän ja sidosryhmien huomioiminen läpi hankkeen sai myös muutamia mainintoja vastauksissa. Hankkeita toteuttaneiden yritysten vastauksissa hankkeen toteuttamista edistäneistä asioista nousi yhtenä tekijänä esille yksinkertaisesti rahoituksen saaminen. Myös viranomaisten toiminnan nopeus korostui ja samoin viranomaisilta saadun neuvonnan merkitys nousi yritysten vastauksissa esille.

ESR-hankkeiden edustajat toivat kyselyssä esiin hankkeiden toteuttamista edistäneinä tekijöinä näkökulmia, jotka liittyvät hankesyklin eri vaiheisiin. Hankkeen ideointi ja suunnitteluvaiheessa on koettu tärkeäksi tehty yhteistyö alueen toimijoiden kanssa, jolloin ammattilaiset ovat pystyneet vaikuttamaan vahvasti hankkeen sisältöihin ja tavoitteisiin. He ovat myös jo tuossa vaiheessa sitoutuneet toimintaan. Suunnitteluvaiheessa ratkaistaan myös, mihin tarpeeseen kehittämistyö tulee vastaamaan. Hankkeen toteutusta on koettu edistäneen sen, että hankkeelle valitut kehittämisteemat ovat ajankohtaisia. Hankesuunnitelman konkreettisuus nostettiin myös toteuttamista edistäväksi tekijäksi. Itse toteuttamisvaiheessa rahoituksen ja työhön käytettävissä olevien henkilöresurssien riittävyys nähdään edellytyksenä hankkeen onnistumiselle. Hankkeen onnistumisen kannalta koetaan tärkeäksi, että projektipäällikkö on

osaava ja aktiivinen ja hankkeella on kokonaisuudessaan hyvä toteuttajatiimi. Hankkeen toteutukseen liittyen esille nostettiin myös se, että on tärkeää onnistua yhteistyössä kehittämistyöhön liittyvien eri tahojen kanssa. Toteutusta edistää lisäksi hanketoteuttajan aiempi kokemus hanketyöstä niin projekti-henkilöiden kohdalla kuin hanketta hallinnoivan organisaationkin taholla. Hankkeen toteuttamista edistävänä seikkana esille nostettiin vielä hyvät keskusteluyhteydet rahoittavaan viranomaiseen ja rahoittajalta sekä ohjausryhmältä saatu tuki.

Hankkeiden toteutuksen haasteisiin liittyen EAKR-hanketoteuttajat toivat avovastauksissaan esille ennen kaikkea yhteistyöhön, aikatauluihin ja resursseihin liittyneitä asioita. Yhteistyön osalta esille nousivat sekä hankekumppaneiden toimintakäytäntöjen ja sitoutuneisuuden että kohderyhmien kanssa käytävän vuorovaikutuksen haasteet. Aikataulujen ja resurssien osalta vastaajat toivat esille niin ikään hankekumppaneiden tiukat henkilöresurssit ja aikataulut ja kohderyhmien kiireet. Hankkeita toteuttaneet yritykset puolestaan korostivat usein hankehallinnon monimutkaisuuden mukanaan tuomia haasteita.

ESR-hanketoteuttajien mukaan hankkeen toteutukseen liittyneitä haasteita on ollut varsinkin aikataulujen yhteensovittamisessa hankkeen kohderyhmien kanssa. Usea hankekyselyn vastaaja toi esille, että aikatauluhaasteita on ollut eri kohderyhmissä mutta niitä on syntynyt erityisesti silloin, kun mukana on ollut yrittäjiä/pienyrittäjiä. Pienyrittäjien osallistumismahdollisuudet nähtiin rajallisiksi myös muuten kuin aikataulujen sovittamisen suhteen. Oppilaitosten suunnalta haasteeksi nostettiin osa-aikaisen hanketyön liittyminen oppilaitoksen opetustyöhön, mikä on aiheuttanut jonkin verran henkilöresurssien epätasaista jakautumista ja hankaloittanut ennakoitua. Lisäksi ESR-hanketoteuttajien joukosta nostettiin yhdeksi haasteeksi hankkeen raportointiin liittyvä aloitus- ja lopetusilmoitusten täyttö, koska niissä kysytyt kysymykset avautuvat huonosti hankkeisiin osallistuneille ja niitä sen vuoksi pitää heille tulkita.

MYR:n ja MYRS:n jäsenet sekä sidosryhmät mainitsivat nykyisen ohjelmakauden toteutuksessa Etelä-Pohjanmaalla suurimpina onnistumista edistävinä tekijöinä melko yksittäisiä asioita eri näkökulmista. Toimijoiden välisen hyvä yhteistyö sai vastauksissa useampia mainintoja. Muita esille nostettuja asioita olivat mm. panostukset osaamisen kehittämiseen ja Etelä-Pohjanmaan liiton kanssa tapahtuva hankevalmistelun sparraus. Lisäksi yksittäiset vastaajat nostivat esille hyvän paikallistuntemuksen ja laajasti osallistamalla toteutetun maakuntaohjelman, jota voidaan rakennerahastovaroin sujuvasti toteuttaa.

Toteutuksen haasteina MYR:n ja MYRS:n jäsenet sekä sidosryhmät mainitsevat eniten resurssien pienyyteen liittyviä tekijöitä. Nykyisten rakennerahastoresurssien ei esimerkiksi katsottu mahdollistavan vaikuttavuudeltaan riittävän hyvien hankekokonaisuuksien aikaansaamista ja rahoituksen määrää pidettiin useammassa vastauksessa yksinkertaisesti liian pienenä. Muutamissa vastauksissa tuotiin esille myös hanketoteuttajien joukon suppeus ja toisaalta hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan kassan suuruus. Myös rakennerahasto-ohjelman korkealentoisuus ja vaikeaselkoisuus mainittiin.

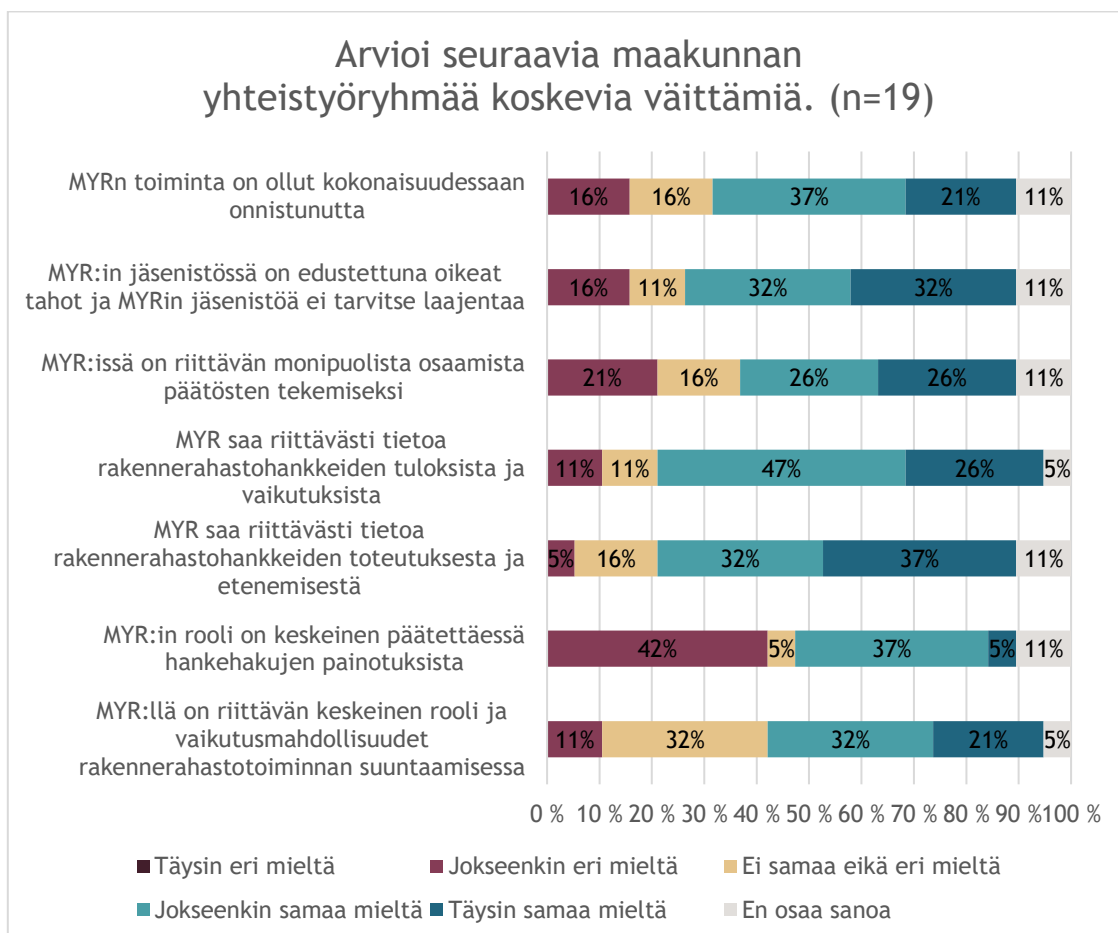
3.3 Maakunnan yhteistyöryhmän toiminta

Jokseenkin tai täysin samaa mieltä MYR:n toiminnan onnistuneisuudesta oli liki 60 % vastaajista. Samansuuruinen osuus vastaajia oli yhtä mieltä siitä, että MYR:ssä on edustettuna oikeat tahot. MYR:n osaamisen monipuolisuus sen sijaan jakoi enemmän vastaajien mielipiteitä ja teema nousi esille myös haastatteluiden yhteydessä. Haasteena MYR:n osaamistason suhteen on se, että MYR kokoontuu harvoin ja mahdollisuudet paneutua rakennerahastotoimintaan vaihtelevat. MYR:n koetaan kyselyvastausten perusteella kuitenkin saavan suhteellisen hyvin tarvittavaa tietoa hankkeiden tuloksista ja vaikutuksista sekä toteutuksesta ja etenemisestä. Haastatteluiden yhteydessä tiedon saatavuudesta nousi kuitenkin myös toisenlaista näkemystä. Maakunnassa ei ole juuri ollut erityisiä hankehakujen painotuksia, jonka vuoksi MYR:n rooli ei niiden suuntaamisen suhteen näyttäyty vastaajille kovinkaan merkittävänä. Väittämästä MYR:n riittävän keskeisestä roolista toiminnan suuntaamisessa miltei kolmannes vastaajista ei ollut

samaa eikä eri mieltä, mutta kuitenkin yli puolet vastaajista näki roolin jokseenkin tai täysin riittävänä. (Kuvio 15)

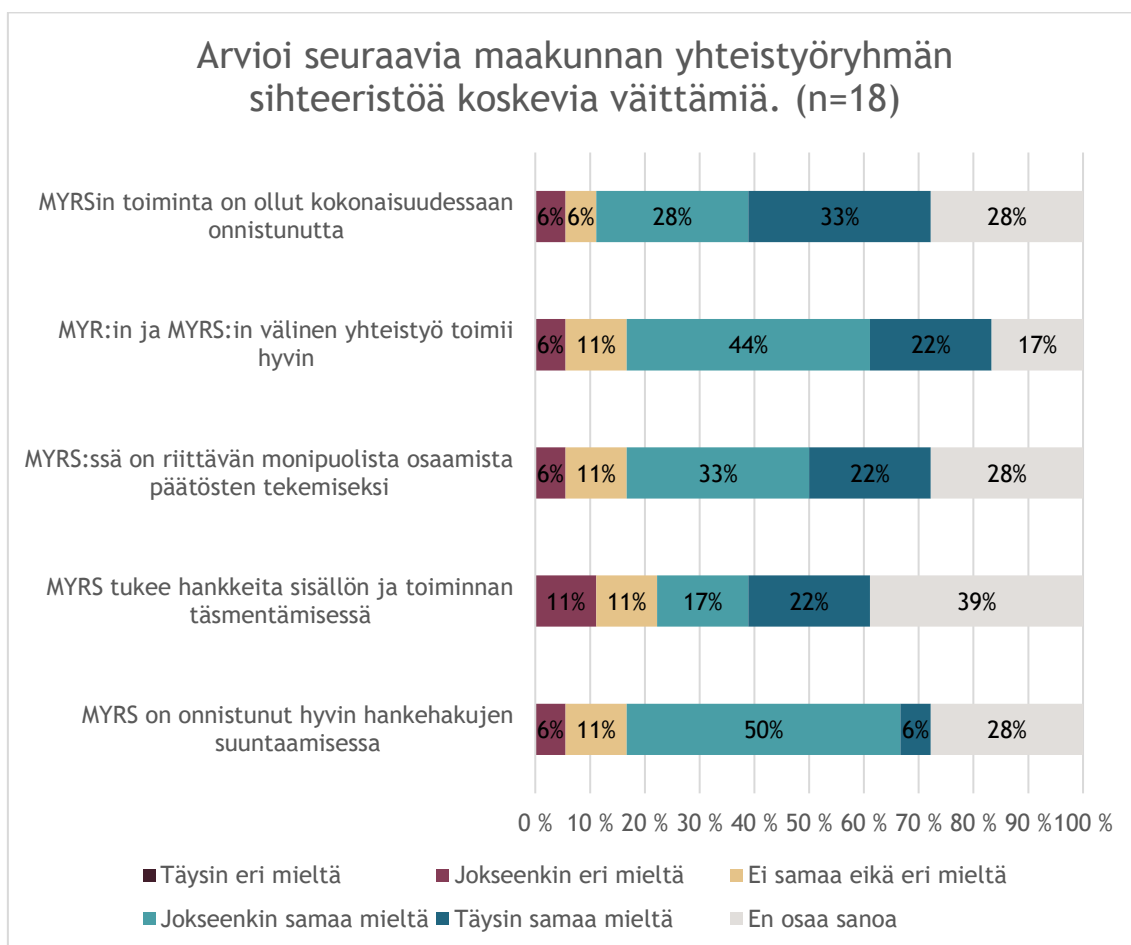
MYR:n, MYRS:n ja sidosryhmien edustajien kyselyn vastaajat näkivät MYR:n onnistuneen luomaan yhteistyötä eri tahojen kesken maakunnan kehittämisessä ja kyenneen edesauttamaan myönteistä kehittämisenhenkeä. MYR:n keskusteleavuus ja strateginen linjaaminen nähtiin myös onnistuneena muutamissa vastauksissa. Haasteina MYR:n toiminnassa avovastauksissa korostui MYR:n jäsenten osaamisen hajanaisuus ja rajalliset mahdollisuudet maakunnan kehittämisen kokonais kuvan hahmottamiseen. MYR:n toiminnan kehittämiseksi vastaajat nostivat esille etenkin osaamisen kehittämiseen ja tiedonsaannin parantamiseen liittyviä ehdotuksia. MYR:n jäsenille toivottiin mm. tuotavan tietoa saataville myös kokousten välissä kokousten välisen ajan ollessa melko pitkä. Tietoa hankkeiden etenemisestä ja tuloksista tarvittaisiin erityisesti tiiviissä ja havainnollistavassa muodossa yhteen paikkaan sähköiselle alustalle tuotettuna. Osaamisen kehittämiseksi ehdotettiin esimerkiksi seminaareja tai koulutusten järjestämistä.

MYRS:n ryhmähaastattelussa esille nousivat MYR:n toimintaan liittyen tasapainoilu hankkeiden toteutuksen ja tulosten tilannetiedon tuomisen, strategisempien linjausten keskusteluttamisen ja tekemisen sekä virallisten käsiteltävien asioiden käsittelyn välillä niin että kokoukset pysyvät järkevän pituisina ja sisältöisinä. Olennaisena asiana haastattelussa nousi esille pohdinnat siitä, miten yhteensovittaminen ja mahdolliset ohjaavat keskustelut saataisiin käytyä riittävän aikaisessa vaiheessa hankkeiden valintaprosessia, jotta ne tuottaisivat lisäarvoa koko prosessiin ja myös ohjausvaikutuksen aikaansaaminen mahdollistuisi.

Kuvio 15. MYR:n ja MYRS:n näkemyksiä rakennerahastotoiminnan toteutuksesta. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, MYR:n ja MYRS:n jäsenet).

MYRS:n työn tapahtuessa pitkälti taustalla eivät useat vastaajatkaan osanneet muodostaa näkemystään toimintaa koskeviin väittämiin. Yleisesti vastaajat suhtautuivat MYRS:n toimintaa koskeneisiin väittämiin positiivisesti. Toiminnan yleisestä onnistuneisuudesta oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä 61 % vastaajista. MYR:n ja MYRS:n välinen yhteistyö nähtiin myös yleisesti vähintään jokseenkin onnistuneena ja yli puolet vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että MYRS:ssä on riittävän monipuolista osaamista. Puolet vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä MYRS:n onnistumisesta hankehakujen suuntaamisessa. (Kuvio 16). MYRS:n ja MYR:n välisen yhteistyön kehittämiseksi yksittäiset kyselyyn vastaajat toivat esille tarpeen yhteisten keskusteluiden mahdollistamiselle tilaisuuksien muodossa ja yhteistä strategisten linjausten pohdintaa MYR:n ja MYRS:n näkemysten paremmaksi yhteensaattamiseksi.

Kuvio 16. MYR:n ja MYRS:n jäsenten näkemyksiä MYRS:n toiminnasta. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, MYR:n ja MYRS:n jäsenet).

4 Rakennerrahastotoiminnan tulokset ja vaikutukset sekä lisäarvo suhteessa maakuntaohjelman painopisteisiin

4.1 Tulokset ja vaikutukset suhteessa maakuntaohjelman painopisteisiin

Nykyisen ohjelmakauden rakennerrahastotoiminnassa on saavutettu monia erityyppisiä tuloksia ja vaikutuksia. Arvioinnissa tuloksia on tarkasteltu suhteessa maakuntaohjelman sisältöihin. Lisäksi tarkastelunäkökulmana on ollut, minkälaisia tuloksia arvioinnissa muodostetuissa hankekokonaisuuksissa on saavutettu.

Kuvio 17. Hanketoteuttajien näkemyksiä siitä, miten hyvin oman hankkeen tulokset ja vaikutukset ovat tukeneet maakuntaohjelman painopistealueita. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely EAKR- ja ESR-hankkeet (ml. yrityshankkeet)).

Suhteessa maakuntaohjelmaan tuloksia ja vaikutuksia on saatu hanketoteuttajakyselyn mukaan aikaiseksi eri laajuudella kaikkiin maakuntaohjelman toimintalinjoihin sekä myös niiden alaisiin painopistealueisiin. Painopistealueiden teemoista osaa on saatu edistettyä hanketoiminnalla kuitenkin selvästi enemmän. Erityisen vahvasti painottuvat toimintalinjan 1 Uudistuvat elinkeinot painopistealueet, ja siinä erityisesti Älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät, jonka kohdalla 39 % hankkeista vastasi, että hankkeen tulokset ja vaikutukset ovat tukeneet erittäin hyvin painopistealuetta. Lisäksi myös painopistealueista Korkeatasoinen tiedosta toiminnaksi innovaatioketju (toimintalinjalla 2) ja Uudistuvat yritykset (toimintalinjalla 1) painopistealueet korostuvat. Näissä korostuu erityisesti EAKR hanketoiminta. Määrällisesti vähemmän on hankkeita, joissa on vaikutettu mm. järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan, infrastruktuuriin, luonnonvarojen turvaamiseen sekä esimerkiksi osallisuuden ja toimintakyvyn edistämiseen. Yleisesti ESR-puolen tulokset korostuvat määrällisesti vähemmän, mutta osa tuloksista on ollut/tulee olemaan merkittäviä mm. osaamisen kehittämisen ja hankkeissa luotujen toimintamallien suhteen (mm. osallisuuden edistämässä). ESR-hanketoiminta ja tulokset ja vaikutukset kohdistuvat maakuntaohjelmassa eniten toimintalinjoihin 2 ja 3, mutta sillä on koettu olleen vaikutusta myös toimintalinjan 1 tavoitteeseen älykkäistä ja energiatehokkaista järjestelmistä. Maakuntaohjelman toimintalinjaan 4 ESR-toimilla ei koeta olleen vaikutusta. ESR-hankkeiden edustajien mukaan heidän hankkeensa on tukenut Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman kärkitavoitteista varsinkin toimintalinjan 2 Innostavat urapolut -tavoitetta.

On huomioitava, että rakennerahastohankkeilla ei ole tarkoitus kattaa samalla vahvuudella kaikkia maakuntaohjelman teemoja, vaan rahoitusta on kohdistettu niihin teemoihin, jotka osuvat rakennerahasto-ohjelmaan parhaiten ja joissa kyseisillä rahoitusinstrumenteilla on nähty olevan parhaat edellytykset painopisteen edistämiseen.

Taulukko 6. Maakuntaohjelman TOP 3 painopistealueet, joihin eri hankekokonaisuuksien tulokset ja vaikutukset painottuvat vahvimmin hanketoteuttajakyselyn mukaan.

EAKR-hankkeet - toimintaympäristön kehittäminen	EAKR - yrityshankkeet	ESR-hankkeet
<ul style="list-style-type: none"> • Älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät (57 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin hyvin ja 21 % kohtuullisen hyvin) • Kestävät ruokajärjestelmät ja biotalouden uudet ratkaisut (32 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin hyvin ja 36 % kohtuullisen hyvin) • Korkeatasoinen tiedosta toiminnaksi -innovaatioketju (30 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin hyvin ja 52 % kohtuullisen hyvin) 	<ul style="list-style-type: none"> • Uudistuvat yritykset (35 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin hyvin 16 kohtuullisen ja 27 % kohtuullisen hyvin) • Alueen vetovoiman ja viihtyisyyden parantaminen (28 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin paljon ja 16 % kohtuullisen hyvin) • Älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät (26 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin hyvin ja 33 % kohtuullisen hyvin) 	<ul style="list-style-type: none"> • Innostavat urapolut (44 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin paljon ja 33 kohtuullisen hyvin) • Hyvinvoinnin edistäminen maakunnassa (44 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin paljon ja 0 % kohtuullisen hyvin) • Osallisuus ja toimintakyky (33 % hankekokonaisuuden hankkeista tukenut painopistettä erittäin paljon ja 22 % kohtuullisen hyvin)

Arvioinnissa tarkasteltiin saavutettuja tuloksia ja vaikutuksia myös hankekokonaisuuksittain. Hanketyyppien luokittelu on esitetty taulukossa 7. Eri hankekokonaisuuksissa on aikaansaatu tuloksia ja

vaikutuksia niissä maakuntaohjelman teemoissa, joihin hankekokonaisuudet kytkeytyvät selkeimmin. Esimerkiksi toimintaympäristön kehittämiseksi toteutetuissa EAKR-hankkeissa ovat painottuneet älykkään erikoitumisen strategian mukaiset teemat, alueen innovaatiotoiminnan kehittäminen sekä maakunnan kärkialojen kehittäminen. Yrityshankkeissa korostuvat taas yritystoiminnan uudistaminen sekä älykkäiden ja energiatehokkaiden järjestelmien kehittäminen ja ESR-hankkeissa osaamiseen ja hyvinvointiin liittyvät teemat. Kaikissa hankekokonaisuuksissa on kuitenkin syntynyt tuloksia ja vaikutuksia myös muihin maakuntaohjelman painopistealueisiin.

Toimintaympäristön kehittämiseksi toteutettujen EAKR-hanketoteuttajien raportoimat vaikutukset ovat liittyneet laajimmin innovaatiotoiminnan perusrakenteiden kehittämiseen, yritysten t&k-toiminnan ja kilpailukyvyyn parantumiseen sekä mm. elinkeinorakenteen monipuolistamiseen. Hankkeissa on kehitetty innovaatioympäristöjä alueen toimijoille ja luotu edellytyksiä teknologioiden jatkokehittämistyölle, joista vaikutukset näkyvät pitkällä aikavälillä. Vähemmän vaikutukset ovat näkyneet yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämisessä sekä energia ja vähähiilisyys -teemoissa.

Yritysten toteuttamien EAKR-hankkeiden kohdalla hanketoiminnan vaikutukset ovat näkyneet vahvimmin verkostojen ja kumppanuuksien kehittymisenä, uusina tuotteina, tuottavuuden ja tuotantoteknologian parantumisena sekä toimintatapojen muutoksina (mm. johtaminen). Liiketoiminnan kasvuna (liikevaihto, henkilöstö) näkyviä vaikutuksia on myös havaittu, mutta yleisesti liiketoiminnan kasvuun vaikutukset syntyvät välillisesti ja niitä havaitaan selvemmin vasta useampi vuosi hankkeen jälkeen. Harvemmin vaikutuksia on havaittu mm. yritysten kansainvälistymiseen ja siihen liittyviin valmiuksiin sekä teknologisen ja esimerkiksi liiketoimintaosaamisen kehittämiseen liittyen.

ESR-hankekokonaisuudessa kaikkein tärkeimpänä esille nostettiin se, että hankkeessa on vahvistettu kohderyhmien osaamista. Melkein yhtä merkittäväksi tulokseksi hanketoimijat määrittivät sen, että hankkeessa on kehitetty uusia toimintamalleja. ESR-hanketoteuttajat kuvailivat kyselyvastauksissaan hankkeensa pitkäaikaisia vaikutuksia ja lisäarvoa pääasiassa kohderyhmässä aikaansaatuina muutoksina. Hankkeisiin osallistuneet ovat saaneet itselleen paremman tietopohjan, enemmän osaamista, ja pystyvät sen avulla kehittämään esimerkiksi oman organisaationsa tuotteita ja palveluja tai pärjäämään paremmin työmarkkinoilla ja työllistymään. Joissakin vastauksissa nostettiin esiin ESR-kehittämistoiminnan myötä tehdyt toiminnalliset uudistukset oppilaitosten erilaisiin käytäntöihin. Niillä todettiin olevan pidemmällä tähtäimellä vaikutusta mm. koulutuksen nopeampaan läpäisyyn, jatko-opintovalmiuksiin sekä naisyrittäjyyden ja kasvuyrittäjyyden kehittämiseen. Kyselyyn vastanneiden ESR-hankkeiden edustajien mukaan heidän hankkeillaan on ollut vähiten merkitystä kohderyhmien työllistymiseen niin valmiuksien lisäämisen osalta kuin varsinaisessa työllistymisessä.

4.2 Tulokset ja vaikutukset indikaattoritiedon valossa

Taulukossa 8 on kuvattu EAKR-hankkeissa aikaansaatuja indikaattorituotoksia hanketyypeittäin jaoteltuna. Jaottelussa on käytettyä jakoa Investointihankkeisiin, Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeisiin ja Yritysten kehittämishankkeisiin. Luokittelu näihin kolmeen hanketyyppiin on tehty käyttäen EURA-järjestelmän raporteissa ilmoitettua tukimuotoa. Taulukossa 7 on esitetty tarkemmin tukimuotojen ryhmittely eri hanketyyppeihin.

Taulukko 7. EURA-järjestelmän tukimuodoista muodostetut hanketyypittelyt.

Tukimuoto	Hanketyyppi
Yrityksen kehittämisavustus, investointi	Investointihankkeet
Liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyvä investointihanke	Investointihankkeet
Perusrakenteen investointituki	Investointihankkeet
Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan investointihanke	Investointihankkeet
Alueellinen kehittämistuki: kehittämishanke	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet
Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus, kehittäminen	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet
Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus, investointi ja kehittäminen	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet
Alueellinen kehittämistuki: kehittämishankkeeseen kuuluva investointi	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet
Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan kehittämishanke	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet
Yrityksen kehittämisavustus, investointi ja kehittäminen	Yritystoiminnan kehittämishankkeet
Yrityksen kehittämisavustus, kehittäminen	Yritystoiminnan kehittämishankkeet
Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus, investointi	Investointihankkeet
Elinkeinoelämän kanssa verkottunut tutkimus-, kehittämis- tai investointihanke	Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeet

Indikaattoreita tarkasteltaessa huomataan, että yritysten vahva mukanaolo toteutetuissa TKI-hankkeissa näkyy indikaattoreissa 15 (Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämään hankkeeseen osallistuneet yritykset) ja 16 (Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai t&k&i-yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa). Indikaattorituotokset ovat syntyneet yksinomaan Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeissa. Uusia tuella aikaansaatuja työpaikkoja (CO08) hankkeissa on syntynyt 143 kappaletta. Työpaikoista hieman yli puolet on saatu aikaan investointihankkeissa ja loput ovat syntyneet melko tasaisesti muissa hanketyypeissä. Naisten työpaikkoja on syntynyt kaikissa hanketyypeissä ja lukumäärällisesti niitä on kaikista uusista työpaikoista kolmannes. Yritysten saavuttamat energiasäästöt ovat puolestaan syntyneet lähes kokonaan tehtyjen investointien kautta. Uusista tuella aikaansaaduista yrityksistä lähes kaikki ovat syntyneet Yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeissa ja niistä kaksi kolmasosaa on naisten perustamia. Liikevaihdon tai henkilöstön lisäystä yrityksissä on syntynyt etenkin investointien ja yritystoiminnan kehittämishankkeiden myötä, kaikkiaan 44 yrityksessä. (Taulukko 8).

Taulukko 8. EAKR-hankkeiden indikaattorituotokset hanketyypeittäin (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Indikaattori	Inves- toinnit	Toimin- taympä- ristön kehittä- minen	Yritys- ten ke- hittä- minen	Yh- teensä
Hankkeiden lkm	41	58	59	158
Julkinen rahoitus yhteensä	3 828 274	7 125 590	979 817	11 933 681
CO04 Muuta tukea kuin rahoitustukea saavat yritykset		15		15
CO05 Uudet tuella aikaansaadut yritykset	1	27	1	29
CO05.1 Uudella tuella aikaansaaduista yrityksistä naisten pe- rustamia		20		20
6 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	3		4	7
7 Pk-yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	21	2	21	44
CO08 Uudet tuella aikaansaadut työpaikat yrityksissä	80	30	33	143
CO08.1 Uudella tuella aikaansaaduista työpaikoista, naisten	13	22	16	51
8 Vähähiilisyttä edistävät yritykset	22		18	40
11 Pk-yritykset hankkeessa, jossa keskeinen tavoite yritysten kasvu ja kansainvälinen liiketoiminta	14	54	24	92
12 Pk-yritykset, jotka aloittavat viennin tai laajentavat uu- delle vientimarkkinalle	7		22	29
13 Yrityksissä säästetty energia	8 555		51	8 606
14 Yrityksissä toteutettavat vähähiilisyttä edistävät de- monstraatiot		3		3
15 Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämään hankkee- seen osallistuneet yritykset		730		730
16 Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai t&k&i- yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa		50		50
17 Uudet innovaatioalustat		32		32
18 Innovaatioalustoissa kehitetyt ja pilotoidut tuotteet tai palvelut		42		42
19 Kaupunkien kanssa innovaatioympäristöissä yhteistyötä te- kevät yritykset		61		61
20 Yritykset, joihin syntyy uusiutuviin energiaratkaisuihin tai vähähiilisyden tukemiseen perustuvaa uutta liiketoimintaa		6		6
21 Start-up yritykset, joilla on merkittävät valmiudet uuden tuotteen, palvelun tai tuotantomenetelmän kehittämiseen		2		2
22 Yritysten avoimen tiedon ja rajapintojen avulla toteutta- mat uudet sovellukset		5		5
23 Yritykset, jotka tuovat markkinoille uuden tai aiemmasta versiosta merkittävästi kehitetyn vähähiilisyttä edistävän tuotteen tai materiaalin		1		1
24 Yhdyskuntien vähähiilisyttä edistävät uudet ratkaisut		6		6
25 Uudet tuella aikaansaadut t&k&i -työpaikat				
25.1 Uudella tuella aikaansaaduista t&k&i -työpaikoista, nais- ten				
CO28 Yritykset, jotka kehittävät uuden tai merkittävästi pa- rannetun tuotteen markkinoille (tuote on uusi markkinoilla)		7		7
CO29 Yritykset, jotka kehittävät uuden tai merkittävästi pa- rannetun tuotteen markkinoille (tuote on uusi yrityksille)		17		17

Taulukossa 9 on esitetty EAKR-hankkeiden indikaattorituotoksille asetetut tavoitteet ja niiden tähänastiset toteumat. Tavoitteet ovat hanketoteuttajien ja rahoittajien hankkeille asettamia. Uusia yrityksiä (CO05) on saatu aikaan tavoitteeseen nähden miltei kaksinkertaisesti. Uusia tuella aikaansaatuja työpaikkoja (CO08) puolestaan on saatu tavoitteeseen nähden toistaiseksi aikaan vaatimattomasti indikaattorin toteuman jäädessä 28 %:iin. Pk-yrityksiä, joissa on merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys (indikaattori 7) on tavoitteeseen nähden hieman alle puolet. Indikaattorissa 11, eli pk-yritykset hankkeessa, jossa keskeinen tavoite on yrityksen kasvu tai kansainvälinen liiketoiminta, on yrityksiä saatu mukaan hyvin pitkälti tavoitteiden mukaisesti. Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämään hankkeeseen osallistuneiden yrityksiä (indikaattori 15) osalta tavoitteet on niin ikään saavutettu hyvin. Indikaattori 16 (Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai t&k&i-yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa) toteuma on toistaiseksi hyvin alhainen sen jäädessä vain 21 %:iin tavoitteesta. Useissa vähähiilisyteen ja energiatehokkuuteen liittyvissä mittareissa on vielä vaatimattomasti tuotoksia, joskin vähähiilisyttä edistäviä yrityksiä on raportoitu 60 % tavoitteesta ja indikaattorissa 20, eli yrityksiä, joihin syntyy uusiutuviin energiaratkaisuihin tai vähähiilisyden tukemiseen perustuvaa uutta liiketoimintaa, on raportoitu tavoitteeseen nähden kaksinkertaisesti (kuusi kappaletta).

Taulukko 9.EAKR-hankkeiden indikaattoreiden tavoitteet ja toteumat (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

Indikaattori	Tavoite	Toteuma	Toteuma %
CO01 Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	139	87	63
CO02 Tuotannollinen investointi: Avustuksia saavien yritysten lukumäärä	77	77	100
CO03 Tuotannollinen investointi: Muuta rahoitustukea kuin avustuksia saavien yritysten lukumäärä			
CO04 Muuta tukea kuin rahoitustukea saavat yritykset	62	13	21
CO05 Uudet tuella aikaansaadut yritykset	16	29	181
CO05.1 Uudella tuella aikaansaaduista yrityksistä naisten perustamia	5	20	400
CO06 Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin, € (avustukset)	42 597 852	18 837 901	44
CO07 Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (muut kuin avustukset)			
CO08 Uudet tuella aikaansaadut työpaikat yrityksissä	503	143	28
CO08.1 Uudella tuella aikaansaaduista työpaikoista, naisten	169	51	30
CO27 Tutkimus ja innovointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit innovointiin tai tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, €	288 091	104 724	36
CO28 Yritykset, jotka kehittävät uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen markkinoille (tuote on uusi markkinoilla)	8	7	88
CO29 Yritykset, jotka kehittävät uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen markkinoille (tuote on uusi yrityksille)	21	17	81
6 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan	9	7	78
7 Pk-yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	94	44	47
8 Vähähiilisyttä edistävät yritykset	67	40	60
11 Pk-yritykset hankkeessa, jossa keskeinen tavoite yrityksen kasvu ja kansainvälinen liiketoiminta	96	92	96
12 Pk-yritykset, jotka aloittavat viennin tai laajentavat uudelle vientimarkkina-alueelle	63	29	46
13 Yrityksissä säästetty energia, MWh	39 011	8 606	22
14 Yrityksissä toteutettavat vähähiilisyttä edistävät demonstraatiot	48	3	6
15 Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämään hankkeeseen osallistuneet yritykset	819	730	89
16 Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai t&k&i-yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	233	50	21
17 Uudet innovaatioalustat	32	32	100
18 Innovaatioalustoissa kehitetyt ja pilotoidut tuotteet tai palvelut	56	42	75
19 Kaupunkien kanssa innovaatioympäristöissä yhteistyötä tekevät yritykset	161	61	38
20 Yritykset, joihin syntyy uusiutuviin energiaratkaisuihin tai vähähiilisuuden tukemiseen perustuvaa uutta liiketoimintaa	3	6	200
21 Start-up yritykset, joilla on merkittävät valmiudet uuden tuotteen, palvelun tai tuotantomenetelmän kehittämiseen	5	2	40
22 Yritysten avoimen tiedon ja rajapintojen avulla toteuttamat uudet sovellukset	4	5	125
23 Yritykset, jotka tuovat markkinoille uuden tai aiemmasta versiosta merkittävästi kehitetyn vähähiilisyttä edistävän tuotteen tai materiaalin	12	1	8
24 Yhdyskuntien vähähiilisyttä edistävät uudet ratkaisut	22	6	27
25 Uudet tuella aikaansaadut t&k&i-työpaikat	41	0	0
25.1 Uudella tuella aikaansaaduista t&k&i -työpaikoista, naisten	22	0	0
25.a Tukikelpoisten menojen kokonaismäärä, €	22 880 572	11 788 306	52

Taulukko 10 esittää Etelä-Pohjanmaan ESR-toiminnan tulosindikaattoreiden toteumia marraskuun alusta 2019. ESR:n tulosindikaattoreista toimintalinjoilla 3 ja 5 hankkeiden tuloksellisuutta mittaavat indikaattorit 31 ja 36 ovat paremmalla tasolla kuin ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi vuodelle 2023. Yli 54-vuotiaiden työllistymisessä (ind. 31) ja osallistujien työ- ja toimintakyvyn parantumisessa (ind. 36) saadut tulokset ovat Etelä-Pohjanmaalla kuitenkin jonkin verran heikommät kuin koko Suomessa keskimäärin. Muut Etelä-Pohjanmaan ESR-toiminnan tulosindikaattorit ovat ohjelmataavoitteen alapuolella. Nuorten työllistymistä ja kouluttautumista mittaavat indikaattorit 30 ja 34 ovat tavoitteesta eniten jäljessä. Kyseisten indikaattoreiden kohdalla Etelä-Pohjanmaan tulokset ovat myös heikommät kuin koko maassa keskimäärin. Indikaattoreiden perusteella etenkin toimintalinjalla 4, mutta myös toimintalinjalla 3, näyttää olevan petrattavaa, jotta tulokset saataisiin nousemaan tavoitelluille tasoille.

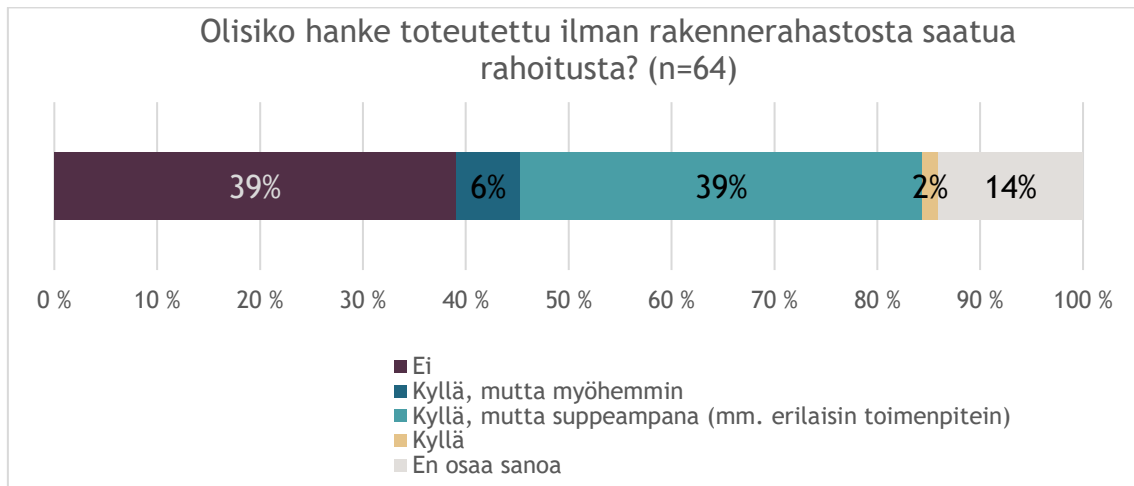
Taulukko 10.ESR-hankkeiden tulosindikaattorien toteumat ja tavoitetasot (EURA 2014-järjestelmä, 12.11.2019 tilanne).

	Toteuma			Tavoite 2023
	TL 3	TL 4	TL 5	
30. Alle 30-vuotiaat osallistujat, jotka ovat työelämässä jättäessään toimen	16 %			30 %
31. Yli 54-vuotiaat osallistujat, jotka ovat työelämässä jättäessään toimen	26 %			23 %
32. Hankkeisiin osallistuneiden työorganisaatioiden parantunut hyvinvointi	71 %			80 %
34. Alle 25-vuotiaat osallistujat, jotka ovat koulutuksessa jättäessään toimen		13 %		50 %
35. Osallistujille osuvampi koulutus työelämän vaatimuksiin		66 %		81,7 %
36. Osallistujien parantunut työ- ja toimintakyky (muut kuin työssä ja yrittäjinä olevat, aloitus- ja lopetushetki)			6,15/6,28	lopetushetki 5,9
ESR-hankkeiden määrä	12	14	4	
Rahoitus	3,4 M€	1,6 M€	1,0 M€	

4.3 Rakenerahastotoiminnan lisäarvo alueellisten kehittämistarpeiden edistämisen näkökulmasta

Maakunnan kehittämisen kannalta rakenerahastorahoituksen merkitys on ollut rajallisista resursseista huolimatta hyvin keskeinen lisäarvoa luova tekijä Etelä-Pohjanmaalla. Yhdessä Maaseuturahoituksen muodostaman kokonaisuuden kanssa se on keskeinen uutta luova voima alueen kehittämisessä.

Tarkasteltaessa hanketoteuttajien kyselyn vastauksia rahoituksen lisäarvosta voidaan nähdä, että merkittävä osa kehittämistyöstä jäisi toteutumatta ilman rahoitusta. Vain 2 % hanketoteuttajista vastasi, että hankkeen sisältämä kehittämistyö/investointi olisi toteutunut todennäköisesti täysin samanlaisena ilman rakenerahastohankettakin. Erityisesti rahoitus on vaikuttanut kehittämistoiminnan laatuun ja laajuuteen. Hankkeista 39 % näki rahoituksen lisäarvon kyseisessä asiassa. Hankevastaajista 39 % näki, että hanke ei olisi toteutunut lainkaan ilman rahoitusta.

Kuvio 18. Hanketoteuttajakyselyn vastaajien näkemys rahoituksen merkityksestä. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely EAKR- ja ESR-hankkeet (ml. yrityshankkeet)).

Maakunnassa ei ole omaa yliopistoa ja merkittäviä tutkimusorganisaatioita ja näihin liittyvää tutkimus- ja innovaatorakennetta, jotka muilla paikkakunnilla saavat julkista rahoitusta ja tuottavat koulutuksessa ja t&k&i -toiminnalla hyötyjä alueelle. Alueen vahva toimija ammattikorkeakoulu paikkaa osin tätä puutetta. Silti rakennerahastovarot korostuvat vahvasti alueen innovaatiotoiminnan ja elinkeinoelämän uudistumisen kehittämisessä. Tähän toimintaan ei muuta rahoitusta ole merkittävästi tarjolla. Rakennerahastotoiminnan keskeinen lisäarvo on näkynytkin vahvasti tutkimus- ja innovaatioteemojen edistämässä sekä kärkialojen elinkeinotoiminnan vahvistamisessa. EAKR:n toimintaympäristön kehittämishankkeissa yli puolet hankkeista koki, että tehty kehittämis työ ei olisi toteutunut lainkaan ilman rakennerahastorahoitusta.

Yritysten toteuttamissa hankkeissa rakennerahastorahoituksen lisäarvo on näkynyt erityisesti kehittämistyön toteutumisessa laadukkaammin ja laajempina, kuin mitä muuten olisi tehty. Reilut 60 % yrityshankkeista vastasi kyselyyn tämän vaihtoehdon. Kehittämistoimia on kohdistunut esimerkiksi liiketoiminnan uudistamiseen, jossa uutta toimintaa on voitu kehittää ja kokeilla laajemmin kuin muuten olisi tehty. Lisäksi yritykset ovat toteuttaneet investointeja, joita ei samalla kunnianhimmolla olisi toteutettu muuten. Rahoitus on lisännyt yritysten omaa halukkuutta panostaa kehittämistyöhön vahvemmin kuin muuten olisi tehty. Yritysten toiminnan kehittämiseen ei alueella ole merkittäviä muita rahoitusmuotoja käytössä, joten mm. elinkeinojen uudistamisessa ja yritysten toiminnan päivittämisessä mm. digitalisoinnilla ja osaamisen kehittämisellä, on rakennerahastorahoitus ollut hyvin merkittävä tekijä.

Hankekyselyn ESR-vastaajista suuri osa (n. 80 %) oli sitä mieltä, että ilman rakennerahastorahoitusta heidän hankkeensa olisi joko jäänyt kokonaan toteuttamatta tai se olisi toteutettu suppeampana. Hanke olisi arvioiden mukaan jäänyt kokonaan toteuttamatta noin 45 prosentissa tapauksista. Yksikään vastaaja ei pitänyt todennäköisenä, että hanke olisi toteutettu samanlaisena ilman rahoitusta. Erityisesti osallisuutta, toimintakykyä ja hyvinvoinnin edistämistä koskevissa teemoissa on toteutettu kehittämistyötä, johon rahoitusta olisi ollut haasteellista saada muuten kuin rakennerahastoista. Erityisesti haasteellisemmassa asemassa olevien nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla on toteutettu tärkeitä kehittämistoimia, jolla on ollut merkitystä alueella. ESR-rahoituksen lisäarvo näkyy myös osaamisen kehittämiseen liittyvissä teemoissa.

5 Johtopäätökset ja kehittämissuositukset

Seuraaviin alalukuihin on koottu edellä käytyjen aineistojen ja havaintojen pohjalta arvioinnista nousevat keskeisimmät johtopäätökset arviointikysymyksiin liittyen. Lisäksi toisessa alaluvussa esitellään arviointityön osana laadittu hankkeiden vaikuttavuuden arviointimalli ja sen hyödyntämiseen liittyviä näkökulmia. Lisäksi viimeisessä alaluvussa on esitetty arvioinnin keskeiset kehittämissuositukset maakunnan tulevaa rakennerahastotoimintaa ajatellen.

5.1 Johtopäätökset

Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman kehittämistyön näkökulmasta rakennerahasto-ohjelma on ollut sisältöjensä puolesta osuva maakunnan kehittämistarpeisiin nähden. Rakennerahasto-ohjelma on mahdollistanut hyvin maakuntaohjelman tavoitealueiden edistämisen erityisesti elinkeinojen sekä osaamisen kehittämisen tukemisessa. Muissa ohjelman painopisteissä ovat korostuneet vahvemmin muut keinot ja rahastojen yhteensovittaminen. Lisäksi rakennerahasto-ohjelma on ollut maakunnan toimijoiden tarpeisiin osuva. Ohjelman riittävän laavat temaattiset painotukset mahdollistavat organisaatioiden omaa strategista kehittämistoimintaa. Temaattisia painotuksia selkeämmin haasteita on esiintynyt ohjelman ja rahoitusinstrumenttien mahdollistaman kehittämistoiminnan rajauksissa, siis siinä, mihin käyttöön rahoitus taipuu.

Etelä-Pohjanmaalla rakennerahastotoiminnan toteutus on ollut hallinnon osalta sujuvaa, ja rakennerahastotoimintaan liittyvän hallinnon sujuvuudesta vallitsee laajasti yhdenmukainen positiivinen näkemys. Etelä-Pohjanmaan liitto ja Keski-Suomen ELY-keskus ovat onnistuneet hakijoiden neuvonnassa ja hanke-toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä hanketoteuttajien että yritysten näkökulmasta. Lisäksi MYR ja MYRS näkevät viranomaisten yhteistyön hanketoteuttajien kanssa toimivaksi. Rahoittajien ja toteuttajien välillä käydään maakunnassa yleisesti tiivistä vuoropuhelua hyvässä kehittävässä hengessä. Nykyisessä hallintomallissa päätöksenteon paikallisnäkökulman huomiointi ja yhteydenpitomahdollisuudet ovat saaneet maakunnassa vähäisessä määrin kritiikkiä, joka on kohdistunut koordinoivaan liittoon ja RR-ELY-keskukseen.

Hanketoteuttajien joukko on Etelä-Pohjanmaalla monen muun maakunnan tapaan melko suppea. Kansallisessakin rakennerahastojen arvioinnissa nousivat esille ohjelman rakenteen vaikutukset siihen, että hankkeita toteuttavat riittävät resurssit omaavat, usein maakuntien keskuskaupungeissa toimivat, hankkeiden ammattimaiset toteuttajat. Etelä-Pohjanmaalla SeAMK on erittäin merkittävä hanketoteuttaja ja arvioinnin havaintojen perusteella se on ammattimainen, osaava ja sillä on riittävät resurssit. Monesta muusta maakunnasta Etelä-Pohjanmaa eroaa siinä, ettei alueella ole omaa yliopistoa, mikä omalta osaltaan korostaa ammattikorkeakoulun merkitystä. Maakunnassa on kuitenkin SeAMK:n lisäksi myös useita muita vahvoja hanketoteuttajia ja toteuttajien keskittyneisyyttä tarkasteltaessa on myös huomioitava se, kuinka paljon maakunnassa on realistista olettaa olevan etenkin isompien hankkeiden toteutukseen kykeneviä toimijoita.

Hankkeiden toteuttamista edistävinä tekijöinä nähdään maakunnassa kohderyhmien ja sidosryhmien hyvä tuntemus, yhteinen tahtotila hankkeiden teemojen edistämässä sekä toimivat yhteistyökäytännöt hankkeiden toteuttajakonsortioissa. Hankkeiden projektipäälliköiden ja henkilöstön rekrytointien merkitys oli niin ikään tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kannalta keskeinen tekijä samoin kuin hankkeiden ohjausryhmien merkitys toimintaa ohjaavana ja suuntaavana tahona. Keskeiset toteutuksen haasteet puolestaan liittyivät yleisesti yhteistyökäytänteisiin ja kohderyhmien kanssa käytävään vuorovaikutukseen sekä toteuttajatahojen ja kohderyhmien aikatauluihin ja henkilöresursseja koskeviin asioihin

Maakunnan yhteistyöryhmän ja sen sihteeristön osalta toimintaa pidetään suhteellisen onnistuneena. MYRS:n toimintaa ei tunneta kovin tarkkaan sen tapahtuessa pitkälti taustalla, mutta MYR:lle esiteltävät asiat ovat arvioinnin havaintojen perusteella huolella ja ammattitaitoisesti valmistettuja. MYR:n koettiin myös saavan suhteellisen hyvin tarvittavaa tietoa, vaikkakin tiedon riittävydestä oli arvioinnin aineistossa myös eriäviä näkemyksiä. MYR:n toiminnan osalta haasteina ovat sen kokoontuminen melko harvoin ja jäsenten vaihtelevat mahdollisuudet paneutua rakennerahastotoimintaan sekä maakunnallisessa yhteensovittamistehtävässä tarvittavan osaamisen ja näkemyksen riittävän tason varmistaminen. MYR:n toiminnan kehittämisen keinoina arvioinnissa tunnistettiin mm. erilaisten työryhmien käyttäminen, kehittämispäivät ja koulutukset, rahoitustoiminnan esittelytilaisuudet sekä sähköisen kokous- ja tiedonja-koalustan käyttäminen.

Suhteessa maakuntaohjelman toimintalinjoihin ja painopisteisiin tuloksia on saatu aikaiseksi eri laajuudella maakuntaohjelman eri osa-alueilla. Selkeimmin tulokset ja vaikutukset ovat kuitenkin keskittyneet rakennerahasto-ohjelmassa korostuviin elinkeino- ja osaamisteemoihin. Vaikutukset näkyvät erityisesti maakuntaohjelman toimintalinjalla 1 Uudistumiskykyinen elinkeinoelämä, johon myös panokset ovat selkeimmin kohdistuneet. Myös muilla painopistealueilla, erityisesti tulevaisuuden osaamistarpeisiin liittyen on saatu rakennerahastotoiminnalla tuloksia aikaiseksi, mutta määrällisesti vaatimattomammin.

Rahoitusta on kohdennettu maakuntaohjelman painopisteisiin ja hanketoiminnalla on saatu maakunnan kehittämisen painopisteisiin vaikutuksia ja lisäarvoa, joka näkyy mm tutkimus- ja innovaatioteemojen edistämisessä, kärkialojen elinkeinotoiminnan vahvistamisessa, ESR-kehittämistyössä sekä yritysten toiminnan kehittämisessä laadukkaammin.

Maakunnan kehittämisen kannalta rakennerahastorahoituksen merkitys on ollut rajallisista resursseista huolimatta hyvin keskeinen lisäarvoa luova tekijä. Merkittävä osa käynnistetystä toiminnasta olisi jäänyt toteutumatta ilman rahoitusta. Rahoituksella on voitu käynnistää uutta kehitystyötä ja jatkojalostaa keskeneräistä kehitystyötä, jolla erityisesti elinkeinoelämää ja alueen innovaatiotoimintaa on voitu kehittää suuremmalla laajuudella ja laadukkaammin, kuin mitä ilman rahoitusta olisi ollut mahdollista.

Tulevaisuuden kannalta rahoituksen kohdentamisen painotuksissa on syytä huomioida maakunnan kehityksen keskeiset haasteet ja kehittämistarpeet. Alueen elinkeinoelämän ja innovaatiotoiminnan kehittämisen lisäksi väestön ikääntyminen ja ennustettu väestömäärän lasku, osaavan työvoiman saatavuus sekä toisaalta työttömänä olevien erityisryhmien tarpeet ja kohtaanto-ongelman ratkaiseminen ovat tärkeitä teemoja. Myös alueen koulutustason korottaminen ja osaamisen päivittäminen nopeasti muuttuviin työvoiman osaamistarpeisiin ovat keskeisiä huomioitavia näkökulmia jatkossa. Lisäksi ympäristövastuullisuus ja ilmastonmuutos sekä energiatehokkuuden kehittäminen ovat todennäköisiä jo rakennerahasto-ohjelmassa korostuvia rahoituksen kohdentamisteemoja. Alueen yritystoiminta perustuu laajaan joukkoon pieniä ja keskisuuria yrityksiä, mutta suurempia vientiä harjoittavia veturiyrityksiä on vähän. Myös pk-yritysten osaamisen kehittäminen, liiketoiminnan uudistaminen mm. digitalisaation vahvemmalla hyödyntämisellä, verkostoitumisen edistäminen muiden maakuntien veturiyrityksiin sekä kansainvälistymisen edistäminen on tärkeää. Elinkeinojen ja innovaatiokyykyiden kehittämisessä alueen toimijajoukosta nousevana tarpeena olisi kehittää myös yritysten ja muiden organisaatioiden perustoimintaa ja t&k-toimintaa rakennerahasto-ohjelmassa korostuvien huipputeknologia- ja innovaatiopainotusten lisäksi.

Taulukkoon 11 on koottu työssä esiin nousseita teemoja, joiden koetaan alueellisten toimijoiden keskuudessa olevan tärkeitä tulevaa ohjelmakautta ajatellen.

Taulukko 11. Maakunnan toimijoiden nimeämiä tärkeäksi koettuja teemoja tulevalle ohjelmakaudelle.

Elinkeino- ja yritystoiminta, t&k&i	Osaaminen ja työvoima	Yleiset ja laajat läpileikkaavat teemat
<ul style="list-style-type: none"> • Yrityskentän uusiutuminen • Pk-yritysten toiminnan jatkuvuus, omistajan vaihdokset • Pk-yritysten digitaalisuuden edistäminen • Pk-yritysten kansainvälistyminen ja vienti • Yritysten osaaminen (digitaalisuus, kansainvälistyminen, markkinaosaaminen jne.) • Pk-yritysten ja korkeakoulujen verkottuminen muiden maakuntien veturiyrityksiin ja korkeakouluihin • Alueen innovaatiokyvykkyyden ja innovaatiojärjestelmän kehittäminen • Mikroyritykset • Valmistava teollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaavan työvoiman saatavuus • Maahanmuutto ja kotoutuminen • Koulutuksen tasokorotus • Elinikäinen oppiminen ja työssä olevien joustavat koulutusmahdollisuudet • Haastavassa asemassa olevien elämänhallinnan tukeminen, tukeminen opintopolulla, työllistymisen tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristövastuullisuus ja ilmastonmuutos • Ylimaakunnallisuus ja eri maakuntien toimijoiden yhteistyön kehittäminen laajasti • Digitalisaation edistäminen yleisesti • Luovat alat ja kulttuuri • Elintarviketalous • Aluehallinnollisiin uudistuksiin varautuminen • Väestön ikääntyminen ja sen vaikutukset, kestävyysvaje

Tulevalla ohjelmakaudella rahoitettavan toiminnan vaikuttavuuden lisäämisen paine kasvaa edelleen. Rahoituksesta on saatava irti selviä todennettavia vaikutuksia maakunnallisiin kehittämistarpeisiin liittyen. Tämä tarkoittaa, että rahoitusta on kyettävä ohjaamaan alueen kannalta tärkeimpiin painopiste-alueisiin ja on pystyttävä edistämään vaikuttavaa hanketoimintaa. Maakunnassa on tunnistettu tarve muodostaa selkeämpiä, useaa hanketta ja hanketoimijaa tiettyyn teemaan kokoavia, hankekokonaisuuksia. Nykyisellä ohjelmakaudella hankekokonaisuuksia ei ole muodostettu järjestelmällisesti, vaan niitä on muodostunut toiminnan seurauksena. Hankkeiden fokusta voitaisiin keskittää vielä nykyistä enemmän tärkeimpiin maakunnallisen kehittämisen kärkiin hankekokonaisuuksina ja koota alueellisia voimavaroja ja eri rahoitusta vielä samansuuntaisemmin niiden taakse. Lisäksi hankkeiden aikaansaamien tulosten ja vaikutusten seuranta on syytä edelleen kehittää, jotta tavoiteltavien vaikutusten syntyminen voidaan todentaa ja ohjata seurantatiedon pohjalta toimintaa haluttuun suuntaan.

5.2 Hanketoiminnan arviointimalliehdotus

Arviointityön yhtenä tavoitteena oli tuottaa tietoa, miten voidaan mm. hankehakujen avulla löytää entistä vaikuttavampia hankkeita tulevalle ohjelmakaudella. Tähän tavoitteeseen liittyen on laadittu ehdotus hanketoiminnan vaikuttavuuden arviointimallista.

Arviointimallin luomisen lähtökohdaksi otettiin maakunnallisen kehittämisen viitekehys (maakuntaohjelman ja strategian tavoitteet) rakennerahastokontekstissa. Luodussa arviointimallissa ideana on tukea niin hankekokonaisuuksien muodostumista ja hankevalintojen tekemistä, kuin myös kirkastaa, miten alueelliset kehittämistavoitteet saavutetaan ja miten tavoitteiden saavuttamisen seuranta tulisi

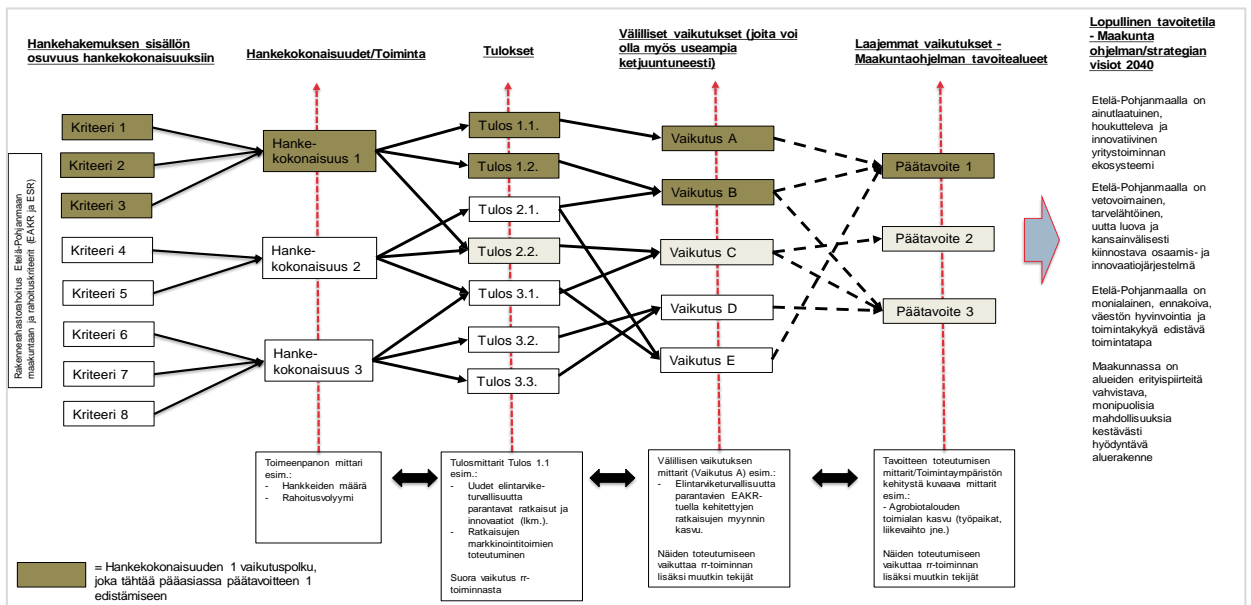
toteuttaa. Lisäksi toiveena oli, että mallia voitaisiin hyödyntää toiminnan ohjauksen välineenä ja antaa maakunnan yhteistyöryhmälle keinoja ohjata strategisella tasolla rakennerrahastotoimintaa niin, että toimintaa ja panostuksia tulisi voida suunnata uudelleen tarpeiden mukaan. Erityisesti tärkeää on, että malli tuottaa jatkuvasti seurantatietoa pitkällä aikavälillä syntyvistä vaikutuksista maakunnan pitkän aikavälin tavoitetilaa ajatellen.

Arviointimalli laadittiin ennakoivan vaikuttavuusarvioinnin ajattelutapaa hyödyntäen. Ennakoivan arviointitiedon tuottamisen tavoitteena on tukea haluttujen vaikutusten syntyä tunnistamalla ennalta haluttuihin päämääriin johtavat useat erilaiset vaikutuspolut (resurssit - keinot ja toiminta - toiminnan tulokset - välilliset vaikutukset - toiminnan lopulliset päämäärät) ja tuottamalla ennakoivasti tietoa pitkällä aikavälillä syntyvistä vaikutuksista. Useissa tapauksissa toiminnassa tavoiteltavat vaikutukset syntyvät kompleksisen vaikutusdynamiikan kautta ja vasta pitkällä aikajänteellä. Vaikutusten syntyä ennakoidaan tavoitelähtöisesti tunnistamalla ja mallintamalla halutut vaikutukset ja se mitä pitää tehdä ja tapahtua, jotta lopulliset tavoitteet saavutetaan. Malli tuottaa hankkeiden ja ohjelmien ja toiminnan johtamisessa tarvittavaa tietoa ja auttaa hahmottamaan, ollaanko oikealla tiellä ja tehdäänkö oikeita asioita ja asiat oikein - se tukee ohjelman/hankkeen/toiminnan toteutusta siten, että tavoitteet toteutuvat tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Keskeinen asia mallissa on myös mittareiden/indikaattoreiden kytkeminen eri vaikutuspoluille. Niiden tulisi kertoa, onko tavoiteltavia tuloksia ja vaikutuksia syntyessä mallinnetuilla vaikutuspoluilla. Malliin tarvitaan erityyppisiä mittareita. Näitä ovat 1) jatkuva seurantatieto toimeenpanosta, 2) säännöllinen indikaattoritieto toiminnan suorista tuloksista ja vaikutuksista, 3) indikaattoritieto välitavoitteiden saavuttamisesta sekä 4) indikaattoritieto päätavoitteiden toteutumisesta.

Arviointimallin laadinta perustuu seuraaviin työvaiheisiin: 1) Mallinnetaan tavoitelähtöisesti hankkeen haluttu vaikutusdynamiikka, 2) Laaditaan vaikutusdynamiikan mukaiset instrumentti-/keinokohtaiset vaikutuspolut, 3) Määritetään vaikutuspoluilta vaikutusten saavuttamista kuvaavat välitavoitteet, joihin omalla toiminnalla voidaan aidosti vaikuttaa, 4) Määritellään vaikutuspoluittain tavoitteiden saavuttamista kuvaavat seurantaindikaattorit, 5) Luodaan hankkeen vaikutusdynamiikasta johdettuihin indikaattoreihin perustuva palautejärjestelmä ja kytketään se osaksi hankkeen johtamisjärjestelmää (osana toiminnan elinkaarta) 6) Integroidaan keskenään arviointiprosessi sekä yhteiseen oppimiseen, tiedon sekä hyvien käytäntöjen edistämiseen ja levittämiseen liittyvä vuorovaikutusprosessi osaksi hankkeen toimeenpanoa.

Kuviossa 19 on esitetty arviointimallin toteuttamisen suunnitelmaehdotus Etelä-Pohjanmaan tulevaa rakennerrahastotoiminnan vaikuttavuuden arviointia ajatellen. Toiminta ja sen arviointi on kytketty maakunnan pitkän aikavälin tavoitetilaan, jotka ovat maakuntaohjelman ja strategian neljä tavoitetilaa. Itse arviointimalli kytkeytyy maakuntaohjelman päätavoitteisiin (tavoitteiden määrä ei ole oikea vaan viitteellinen ja toimii esimerkkinä mallissa), joilla maakunnan lopullisen tavoitetilan saavuttamista edistetään. Arviointimallin laadinnassa keskeistä on siis tunnistaa, miten päätavoitteet saavutetaan ja mitä tuloksia ja vaikutuksia toiminnasta on seurattava tavoitteiden saavuttamiseksi. Koska rakennerrahastotoiminnassa on jatkossa tavoitteena tukea hankekokonaisuuksien kautta toteuttavaa toimintaa, on mallin ajattelussa keskeistä kytkeä hankekokonaisuuksista haettavat tulokset ja vaikutukset näihin päätavoitteisiin (yhteen tai useampaan). Samoin hankekokonaisuuksien muodostamisen tulisi perustua kriteereihin, joissa huomioidaan, että hankkeet toteuttavat toimintaa ja muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia, joilla tavoiteltavia tuloksia syntyy. On huomioitava, että vaikka hankekokonaisuus kytkettäisiin vain yhteen päätavoitteeseen (kuten kuvan esimerkissä), syntyy siitä todennäköisesti myös muihin päätavoitteisiin kytkeytyviä vaikutuksia. Tästä syystä esimerkkikuvassakin vaikutusketjuja kuvaavat nuolet risteävät myös muihin tuloksiin ja vaikutuksiin. Mallissa keskistä olisi kuitenkin tunnistaa jokaiselle hankekokonaisuudelle selkeä polku/polut haluttuihin päämääriin.

Kuvio 19. Visualisointi hanketoiminnan vaikuttavuuden arviointimallin ideasta. Kuvio on esitetty suuremmissa koissa liitteessä 3.

Mallikuvaan on myös kytketty mittarointi, yhtä esimerkkivaikutuspolkua ajatellen. Keskeinen tiedostettava asia on, että mitä pidemmälle mallissa siirrytään toiminnan suorista tuloksista, alkavat myös muut tekijät kuin rakennerrahastotoiminta vaikuttaa mm. välillisten vaikutusten syntyyn ja päätavoitteiden saavuttamiseen. Tällöin myös rakennerrahastotoiminnan erillisvaikutuksen todentaminen on haasteellisempää. Mallin tulisi kuitenkin tuottaa tietoa, ollaanko haluttuja tavoitteita saavuttamassa. Toiminnan ohjausta ajatellen keskeinen asia on, että mikäli nähdään, että esimerkiksi haluttuja välillisiä vaikutuksia ei ole syntymässä, voidaan palata vaikutusketjussa ”taakse päin” ja pohtia tulisiko esimerkiksi tulosten synnyttämiseen panostaa enemmän. Vastaavasti mikäli tuloksia on saavutettu merkittävästi, voidaan olettaa, että toiminnassa on tehty oikeita asioita ja että myös välillisiä vaikutuksia on syntymässä, vaikka mittari ei vielä tätä todennakaan. Usein vaikutusten syntyminen vie aikaa.

Vaikutuspoluille asetettavien mittareiden laadinnassa tärkeää on, että mittareiden määrä ei ole liian suuri. Tärkeämpää on valita ne yksittäiset mittarit, jotka kertovat olennaisen halutun asian. Lisäksi seurattavien tuottaminen ei saa lisätä merkittävästi viranomaisten ja hanketoteuttajien työmäärää.

Kun lähtökohtana mallissa on maakuntaohjelma, mallin laatiminen ja hyödyntäminen ei liity pelkästään rakennerrahasto-ohjelmaan. Rakennerrahastotoiminnalla ei tueta kaikkia maakuntaohjelman painopistealueita samalla vahvuudella. Keskeistä mallissa olisi hahmottaa rakennerrahastotoiminnan rooli kokonaisuudessa ja priorisoida ja suhteuttaa toiminta muuhun maakuntaohjelmaan liittyvään kehittämistyöhön. Lisäksi on syytä selkeyttää, mikä hankekokonaisuuksien roolin tulisi maakunnallisessa kehittämisessä olla. Tarvitaan näkemystä, kuinka suuri osa hankkeista halutaan kokonaisuuksiin ja kuinka paljon tarvitaan myös hankekokonaisuuksien ulkopuolisia hankkeita. Malli hankekriteereineen toimii ohjauksen välineenä. Tästä syystä tulisi selkeyttää, kuinka tarkkaan erityisesti hankekokonaisuuksien kriteerit ja tavoiteltavat tulokset voidaan määritellä ja kuinka laajasti hankkeiden sisällöissä tulisi olla vapautta.

Laajemmin mallin laadintaa voitaisiin tehdä huomioiden myös muu kehittämistoiminta maakunnassa maakuntaohjelman toteuttamiseen liittyen tai hyödyntää mallia esimerkiksi uuden maakuntaohjelman laadinnassa ja sen toteuttamisen suunnittelussa. Jälkimmäisessä tapauksessa maakuntaohjelmaan olisi jo lähtökohtaisesti kytketty tavoitelähtöinen vaikutuspolkujen mallinnus, eri keinojen roolitus sekä mittarit.

Mallin laatiminen ja mittareiden valinta vaatisi toimijakentän yhteistyössä toteuttaman mallintamisprosessin. Hankekokonaisuuksien muodostamisessa keskeistä on tiivis yhteistyö hanketoteuttajakentän kanssa. Tarvitaan kuulemismenettelyjä ja keskustelutilaisuuksia rahoituksen tarjonnan ja kysynnän yhteensovituksen varmistamiseksi sekä hankekokonaisuuksien sisäisten yhteistyökokonaisuuksien luomiseksi. Keskeistä olisi, että mallin kuvaaman toiminnan taakse saadaan laaja yhteinen toimijajoukon ymmärrys siihen mitä ollaan tavoittelemassa ja että toimijakenttä sitoutuu asian edistämiseen.

5.3 Kehittämissuosituksset

Seuraavassa on esitetty arviointityön pohjalta nousseita kehittämissuosituksia siitä, miten rakennerahastotoiminnan toteutusta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta tulisi tulevilla ohjelmakaudella kehittää.

Rakennerahasto-ohjelman toteutus maakunnassa

Etelä-Pohjamaalla rakennerahastotoiminnan toteutukseen liittyvä hallinnon toiminta on ollut sujuvaa arvioinnin näkökulmista tarkasteltuna. Hallinnon sujuvuudesta vallitsee laajasti yhdenmukainen positiivinen näkemys rakennerahastojen parissa toimivien tahojen keskuudessa, jonka vuoksi toimivan yhteistyökulttuurin säilymisestä on huolehdittava ja kehittämistä on suunnattava vaikuttavuuden tukemiseen. Hanketoteuttajien joukko on Etelä-Pohjanmaalla monen muun maakunnan tapaan melko suppea, mutta toteuttajajoukon koko tulee suhteuttaa maakunnan kokoon ja ominaispiirteisiin ja sen monipuolistamisen tavoittelussa tulee kiinnittää huomiota etenkin yhteistyön kehittämiseen.

Suositus 1. Maakunnan viranomaisten ja hanketoimijoiden yhteistyön edellytysten säilyttäminen tulee varmistaa myös jatkossa. Hyvin toimivan viranomaistyön suuntaamiseen hankkeiden toteutuksen aikaan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden tukemiseen on hyödyllistä kiinnittää jatkossa entistäkin vahvemmin huomiota. Paikallinen asiantuntemus on merkittävä tekijä hankkeiden valinnassa ja oleellinen osa rahoitusprosessia ja sen säilyttäminen tulevaisuudessakin osana maakunnan rakennerahastotoimintaa on oleellista.

Suositus 2. Toteuttajajoukon monipuolistamisen tavoittelussa on huomioitava paikalliset erityispiirteet ja tarkasteltava mahdollisuutta monipuolistumiseen suhteessa rakennerahastotoiminnan hallinnollisiin vaatimuksiin. Toteuttajajoukon monipuolisuuden edistämiseksi on olennaista kiinnittää huomiota ennen kaikkea laaja-alaisemman toteuttajien välisen yhteistyön edistämiseen, tiedottamiseen, neuvontaan ja pienempien toimijoiden hankkeisiin integroitumiseen. Useita monialaisia ja erilaisia toimijoita kokoavissa hankkeissa yhteisten toimintatapojen ja käytäntöjen merkitys kasvaa, mikä on huomioitava hankkeiden tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Maakunnan yhteistyöryhmän toiminta

Maakunnan yhteistyöryhmän toimintaa pidetään suhteellisen onnistuneena, mutta toimintaan liittyy toimielimen toimenkuvaan tyypillisiä harvaan kokoontumiseen, yhteensovittamistehtävässä tarvittavan osaamiseen ja työskentelyssä tarvittavan tiedon saatavuuteen ja käytettävissä olevan ajan riittävyteen liittyviä haasteita. MYR:n halutunlaisen ohjausvaikutuksen edellytyksien kehittäminen on oleellinen toiminnan kehityskohde toimintaa haastavien tekijöiden kehittämisen ohella.

Suositus 3. MYR:n toiminnan kehittämiseksi jäsenillä tulisi olla mahdollisuudet seurata syvällisemmin rakennerahastotoimintaa ja kokoontua tiiviimmin sekä suunnata toimintaa. MYR:n toiminnan kehittämistarpeita tarkasteltaessa on huomioitava toiminnan kehittäminen rakennerahastotoiminnan seurattavuutta parantamalla ja hyödyntämällä MYR:n laajaa edustusta toiminnan tukemisessa. MYR:n

ohjausvaikutuksen kehittämisessä on huomioitava säännöllisen seurantatiedon saatavuus ja riittävien valmistelun ohjausmahdollisuuksien varmistaminen. MYR:n ohjausvaikutuksen aikaansaaminen valmisteluun vaatii painopisteistä, kriteereistä ja hankekokonaisuuksista käytävää keskustelua ja mahdollisten muutostarpeiden säännöllistä tarkistamista aikaansaatuja tulosten valossa.

Rakennerahastotoiminnan vaikuttavuuden kehittäminen ja arviointi

Rajallisista rakennerahastojen kehittämisvaroista on myös tulevilla ohjelmakaudella saatava maakunnan kehittämiseksi paras mahdollinen vaikuttavuus irti. Vaikka maakuntaohjelmaa on saatu edistettyä arvioinnin tulosten mukaan rakennerahastotoiminnalla, voi toiminnan vaikuttavuutta edelleen kehittää tunnistamalla maakuntaohjelmaan suhteutettuna entistä vaikuttavampia hankkeita sekä tukemalla vaikuttavien hankekokonaisuuksien syntymistä. Lisäksi hanketoiminnan vaikutusten seuranta tulisi kehittää.

Suositus 4. Tulevilla ohjelmakaudella tulisi muodostaa eri toimijoiden yhteistyössä systemaattisemmin hankekokonaisuuksia, joilla rakennerahastotoiminta kytketään entistä vaikuttavammin maakuntaohjelman toteuttamiseen. Rakennerahastotoiminnan hankekokonaisuuksien rooli suhteessa muuhun kehittämistyöhön tulee tehdä selkeäksi.

Suositus 5. Rakennerahastotoiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi ja tulosten ja vaikutusten todentamisen kehittämiseksi tulisi laatia toiminnan tavoiteltavaa vaikutuslogiikkaa kuvaava arviointimalli, joka toimisi toiminnan ohjauksen välineenä sekä tuottaisi järjestelmällisesti seurantatietoa pitkällä aikavälillä syntyvistä tavoiteltavista vaikutuksista. Samalla tulisi selkeyttää tarvitaanko arviointimallia myös laajemmin maakuntaohjelmaan liittyvän kehittämistoiminnan tueksi ja tulevan maakuntaohjelman laadinnassa.

Muuta

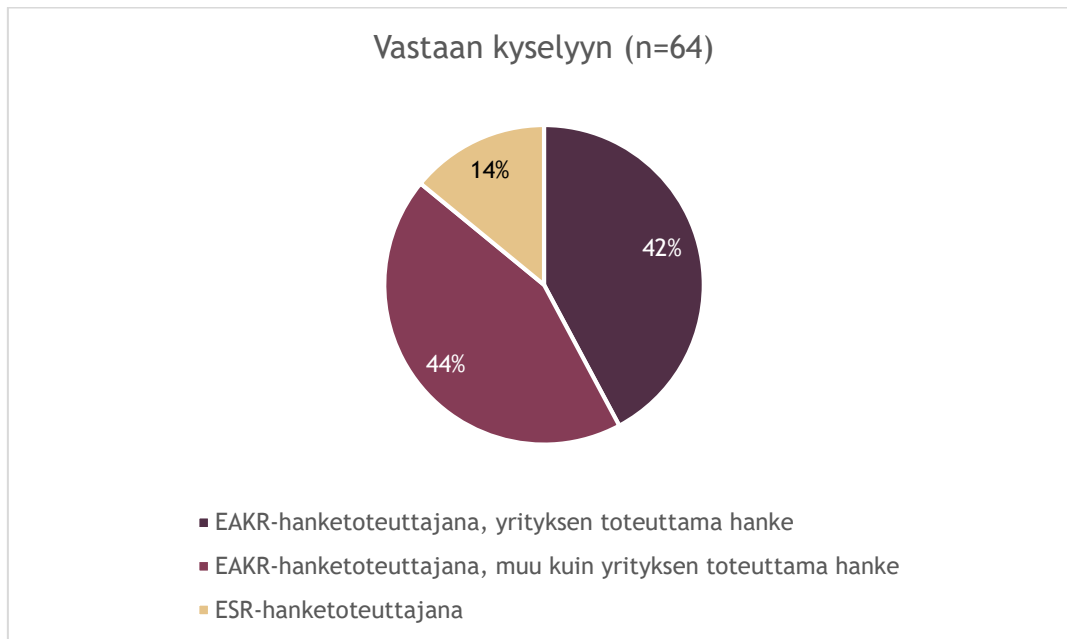
Rakennerahastotoiminnan toimeenpanoon, tuloksiin ja vaikutuksiin liittyvän tiedon hyödynnettävyys vaatii edelleen kehittämistä. Keskeistä on tuottaa tietoa toimijajoukon tarpeita ajatellen. Lisäksi tärkeää on tuottaa ja viestiä tietoa rakennerahastotoiminnasta osana toimintaympäristön kehitystä sekä suhteessa maakuntaohjelman tavoitteiden toteutumiseen.

Suositus 6. Maakunnan toimintaympäristön kehitykseen sekä rakennerahastotoiminnan maakunnalliseen toimeenpanoon, tuloksiin sekä vaikutuksiin liittyvän tiedon hyödynnettävyyttä tulisi kehittää laajemmin toimijajoukon tarpeita ajatellen. Tietoa tulisi viestiä ulospäin hyödyntäen esimerkiksi nettialustoja, joiden avulla voitaisiin esittää tietoa toimintaympäristön kehityksestä sekä rakennerahastotoiminnan vaikutuksista kehitykseen (hankkeiden yhteisvaikutukset), huomioiden tiedon visualisointi. Lisäksi hankkeissa tuotetun tiedon avoimuudesta on huolehdittava, jotta hankkeiden hyödyt leviävät mahdollisimman laajalti.

6 LIITTEET

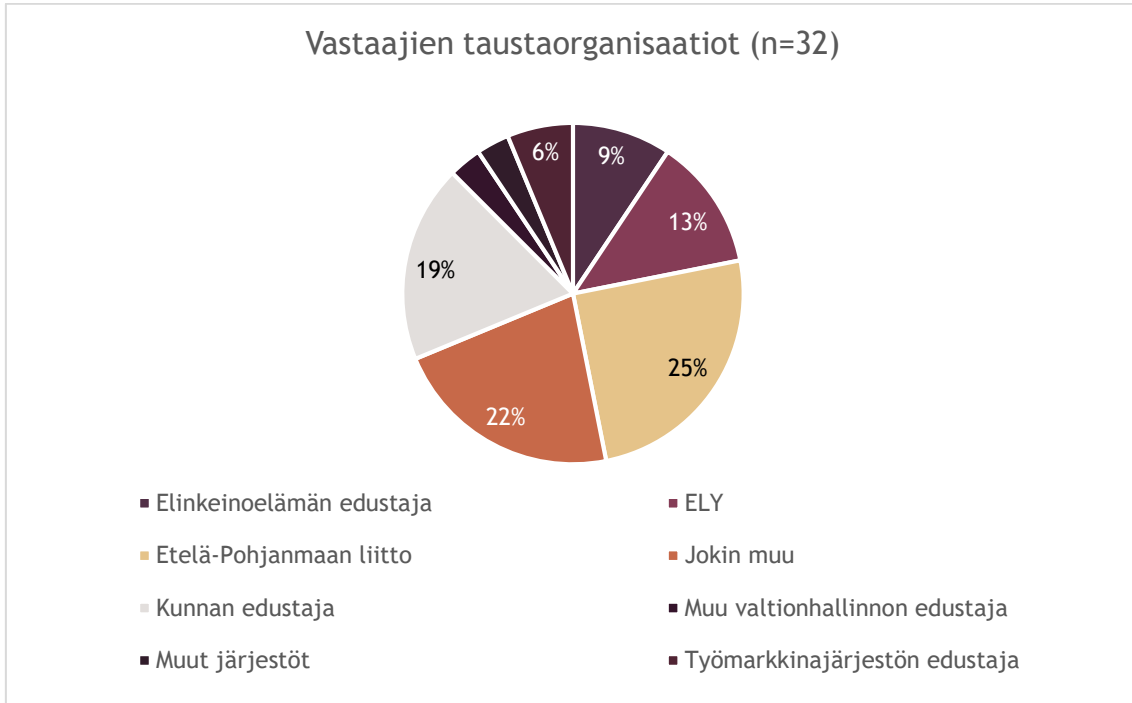
6.1 LIITE 1. Kyselyiden vastaajien taustatiedot

HANKEKYSELY

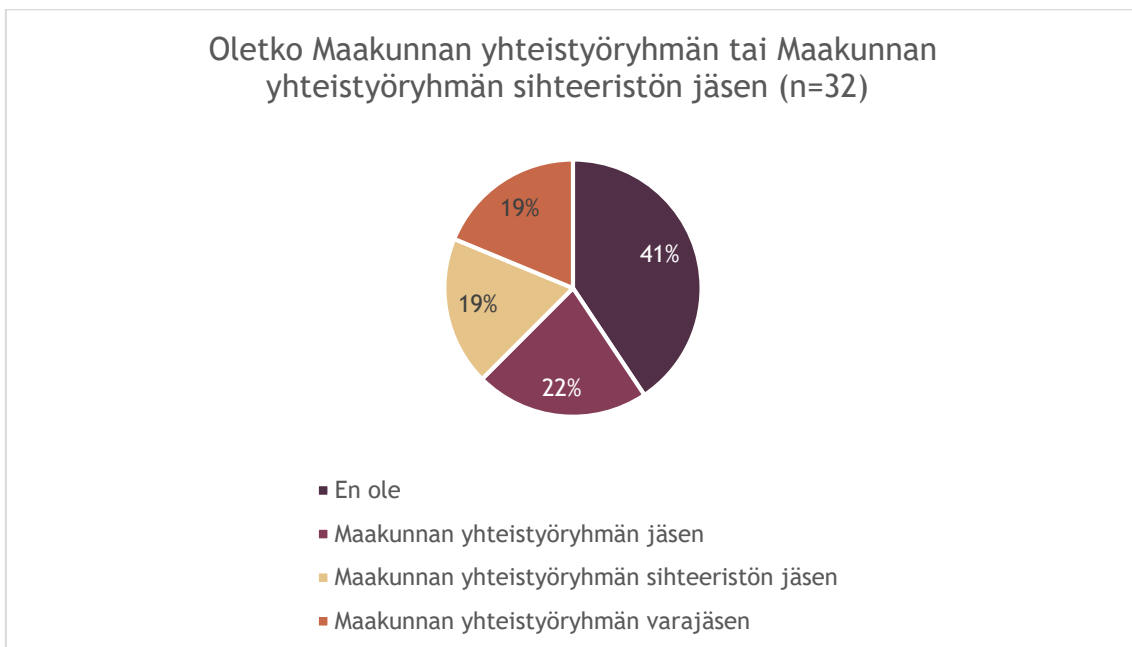

Kuvio 20. Hanketoteuttajakyselynkyselyn vastaajien jakautuminen EAKR-, ESR- ja yritys vastaajiin. (Arvioinnin hanke-toteuttajakysely, EAKR- ja ESR-hankkeet (ml. yrityshankkeet)).

MYR-, MYRS- JA SIDOSRYHMÄKYSELY

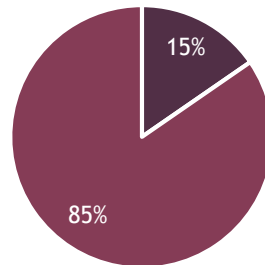

Kuvio 21. MYR-, MYRS- ja sidosryhmäkyselyn vastaajien taustaorganisaatiot. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille)

Kuvio 22. MYR-, MYRS- ja sidosryhmäkyselyn vastaajien jakautuminen MYR:n ja MYRS:n jäseniin sekä sidosryhmiin. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, MYR:n ja MYRS:n jäsenet ja sidosryhmät).

Kuinka hyvin tunnet nykyisen ohjelmakauden 2014-2020
rakennerahastotoiminnan Etelä-Pohjanmaalla? (n=13)

■ tunnen toiminnan vain pieneltä osin ■ tunnen toiminnan kohtuullisen hyvin

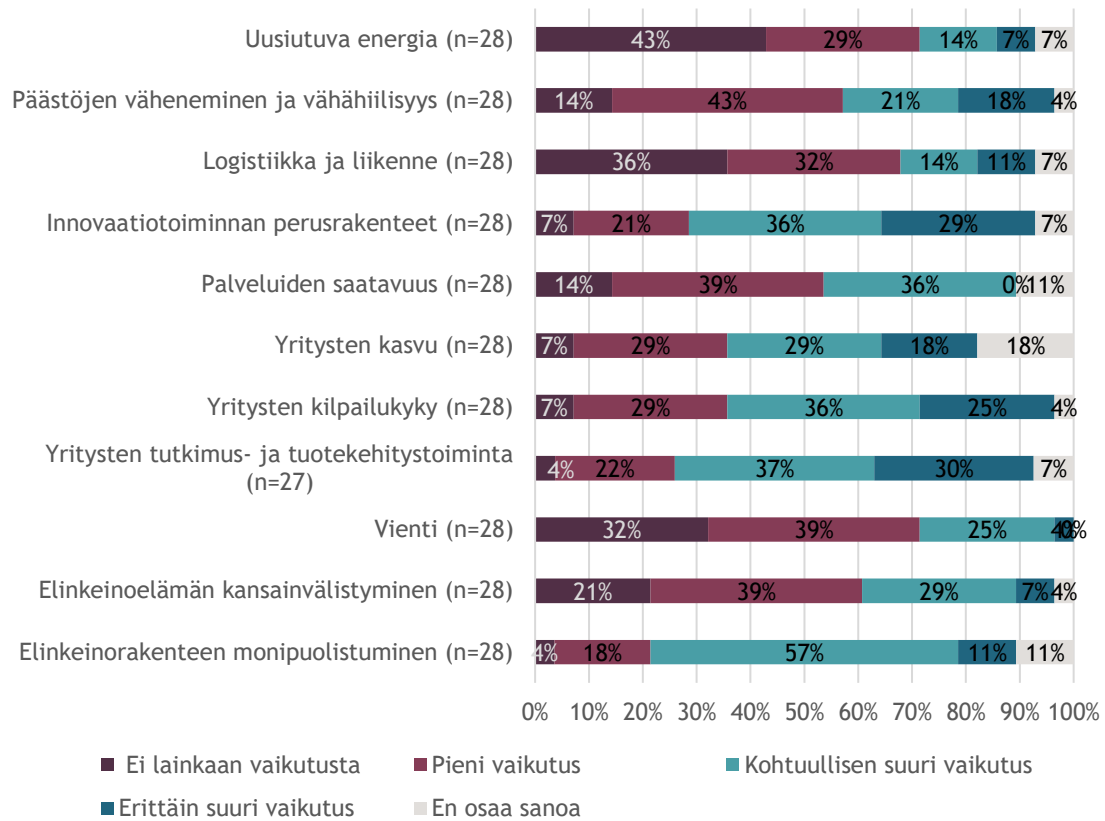
Kuvio 23. MYR-, MYRS- ja sidosryhmäkyselyn sidosryhmävastaajien toiminnan tuntemus. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, sidosryhmävastaajat).

6.2 LIITE 2. Kyselyiden kuvioita

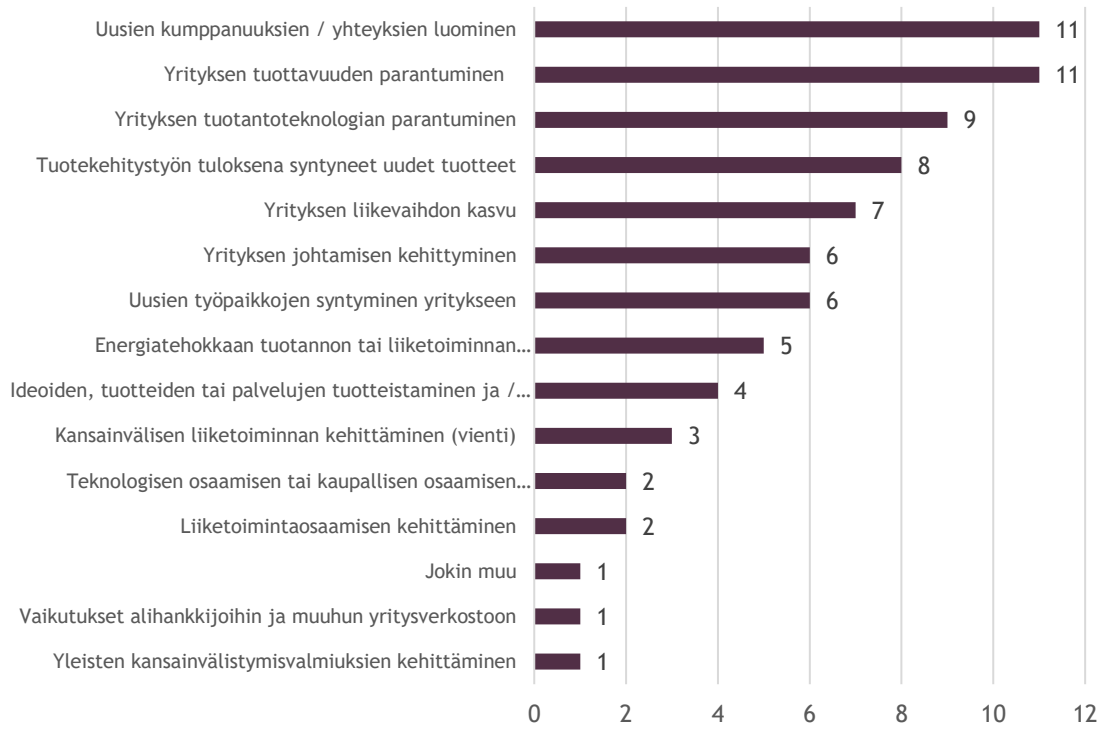
Kuvio 24. MYR-, MYRS- ja sidosryhmäkyselyn sidosryhmävastaajien näkemys rakennerahastotoiminnan merkityksestä ja mahdollisuuksista maakuntaohjelman painopisteiden edistämiseksi. (Arvioinnin kysely maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristölle sekä sidosryhmille, sidosryhmävastaajat).

Arvioi hankkeesi vaikutusten kohdentumista seuraaville osa-alueille

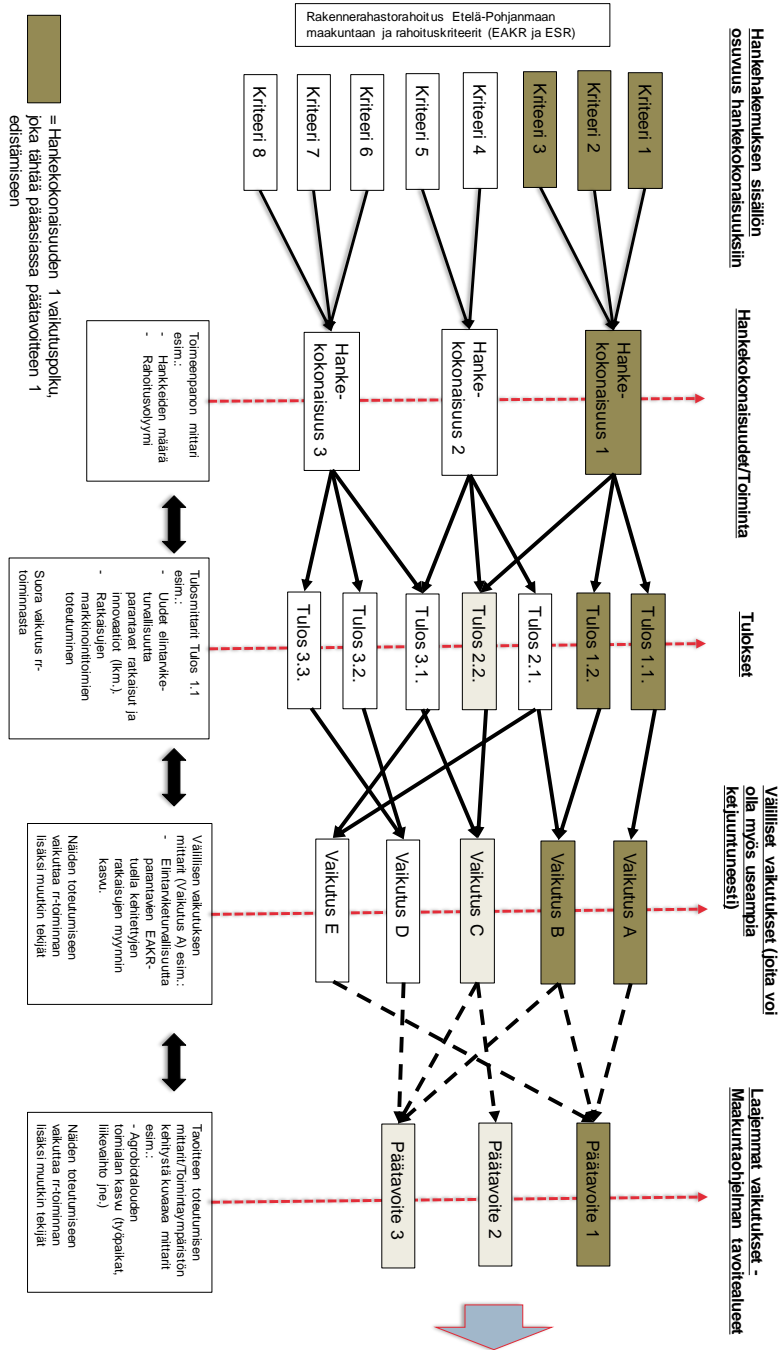
Kuvio 25. Hanketoteuttajakyselyn EAKR- ja ESR- hanketoteuttajien arvio hankkeen vaikutusten kohdentumisesta. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely, EAKR- ja ESR-hankkeet).

EAKR-yrityshankkeet: Valitse enintään kolme merkittävintä hankkeen vaikutusta yrityksessä (valintojen määrä, kpl)

Kuvio 26. Hanketoteuttajakyselyn yritys vastaajien näkemys hankkeen vaikutusten kohdentumisesta. (Arvioinnin hanketoteuttajakysely, EAKR-yrityshankkeet).

6.3 LIITE 3. Hanketoiminnan vaikuttavuuden arviointimallin idea

Opullinen tavoite
- Maakuntaohjelman/strategian visio 2040

Etelä-Pohjanmaalla on ainutlaatuinen, houkutteleva ja innovatiivinen yhteisötoiminnan ekosysteemi
Etelä-Pohjanmaalla on vetovoimainen, tarvelähtöinen, uutta luova ja kansainvälisesti kilpailukykyinen ja innovaatiojärjestelmä

Etelä-Pohjanmaalla on monialainen, eriarokas väestön työllisyys ja toimintakyky edistävällä toimintatavalla

Maakunnassa on alueiden erityispiirteitä vahvistava, monipuolista mahdollisuuksia kestävästi hyödyntävä aluerakenne